

FACULTAT DE TRADUCCIÓ I D'INTERPRETACIÓ

GRAU DE TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

TREBALL DE FI DE GRAU

Curs 2024-2025

Els dialectes d'Àustria
Perspectives teòriques i traduccions dialectals

Maria Trens Boixader
1633802

TUTOR
RAMON FARRÉS PUNTÍ

Barcelona, 30 de maig de 2025

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

A la meva família: Rosa, Enric i Pol. Per ajudar-me amb tot i donar-me sempre suport.

A les dues persones que s'han convertit en la meva família: Rafa i Ainara. Heu sigut un pilar fonamental tots aquests anys, res no hauria sigut el mateix sense vosaltres.

Al meu tutor, Ramon, per tota l'ajuda i l'assessorament.

Dades del TFG

Títol: *Els dialectes d'Àustria. Perspectives teòriques i traduccions dialectals.*

Los dialectos de Austria. Perspectivas teóricas y traducciones dialectales.

The dialects of Austria. Theoretical perspectives and dialectal translations.

Dialekte in Österreich. Theoretische Perspektiven und dialektale Übersetzungen.

Autora: Maria Trens Boixader

Tutor: Ramon Farrés Puntí

Centre: Facultat de Traducció i Interpretació

Estudis: Grau de Traducció i Interpretació

Curs acadèmic: Curs 2024-2025

Paraules clau

Àustria, dialectes, alt alemany, alemany austríac.

Austria, dialectos, alto alemán, alemán austríaco.

Austria, dialects, High German, Austrian German.

Österreich, Dialekte, Hochdeutsch, Österreichisches Deutsch.

Resum del TFG

Aquest treball parteix d'una part teòrica, en què es fa una introducció al país i als seus estats federats, es parla de les seves llengües, de la seva cultura i de la influència de la seva història en els dialectes actuals, es redacta un apartat de dialectologia i es fa una comparació amb l'alt alemany. Tot això amb la finalitat de després poder fer més comprensible la part pràctica, en la qual es troben les diferències d'ús entre els dialectes i l'alt alemany, la traducció d'una cançó vienesa, d'una conversa de WhatsApp en dialecte d'Alta Àustria i d'un poema del dialecte del sud d'Estíria.

Este trabajo empieza con una parte teórica, en la que se hace una introducción al país i a sus estados federados, se habla de sus lenguas, de su cultura y de la influencia de su historia en los dialectos actuales, se redacta un apartado de dialectología y se hace una comparación con el alto alemán. Todo esto tiene la finalidad de después poder hacer más comprensible la parte práctica, en la que se encuentran las diferencias de uso entre dialectos y alto alemán, la traducción de una canción vienesa, de una conversación de WhatsApp en dialecto de Alta Austria y de un poema del dialecto del sur de Estíria.

This Bachelor's Thesis begins with a theoretical part, which includes an introduction to the country and its federal states, a discussion of its languages and culture and an exploration of the influence of its history on current dialects. It also contains a section on dialectology and a comparison with High German. The purpose of this section is to provide a better understanding of the practical part, which examines differences in usage between dialects and Standard German, as well as the translation of a Viennese song, a WhatsApp conversation in the dialect of Upper Austria, and a poem in the dialect of southern Styria.

Diese Bachelorarbeit beginnt mit einem theoretischen Teil, in dem eine Einführung in das Land und seine Bundesländer gegeben wird, seine Sprachen, seine Kultur und der Einfluss seiner Geschichte auf die heutigen Dialekte behandelt werden. Es folgt ein Abschnitt zur Dialektologie sowie ein Vergleich mit dem Hochdeutschen. All dies dient dazu, den praktischen Teil verständlicher zu machen, in dem die Unterschiede in der Verwendung zwischen Dialekten und Hochdeutsch untersucht werden. Zudem umfasst dieser Teil die Übersetzung eines Wiener Liedes, eines WhatsApp-Gesprächs im Dialekt Oberösterreichs und eines Gedichts im Dialekt der Südsteiermark.

Taula de continguts

1.	Introducció	1
2.	Marc teòric	2
2.1.	Àustria.....	2
2.1.1.	Estats federats	2
2.1.1.1.	Viena	2
2.1.1.2.	Alta Àustria (<i>Oberösterreich</i>).....	3
2.1.1.3.	Baixa Àustria (<i>Niederösterreich</i>)	3
2.1.1.4.	Burgenland	4
2.1.1.5.	Estíria (<i>Steiermark</i>).....	4
2.1.1.6.	Caríntia (<i>Kärnten</i>)	4
2.1.1.7.	Salzburg.....	4
2.1.1.8.	El Tirol	5
2.1.1.9.	Vorarlberg	5
2.1.2.	Llengües	5
2.1.3.	Cultura	6
2.1.4.	Influència de la història d'Àustria en els dialectes actuals	8
2.1.5.	Dialectologia	10
2.1.5.1.	Trets fonètics, morfosintàctics i lèxics de cada dialecte.....	11
2.1.5.2.	Comparació amb l'alt alemany	18
3.	Marc pràctic.....	20
3.1.	Quan es parla alt alemany o dialecte	20
3.2.	Traducció de la cançó: <i>Der letzte Kaiser</i>	24
3.3.	Traducció d'unes converses de WhatsApp	29
3.4.	Traducció d'un poema del sud d'Estíria.....	34
3.5.	Reflexions sobre l'entrevista i les traduccions	41
4.	Conclusió final.....	43
5.	Llista de referències	44

1. Introducció

Quan ens van dir que havíem de fer un treball de fi de grau no tenia gens clar quin tema triar. M'interessava molt la traducció, però com que al llarg del grau ja havia traduït molt, em va semblar que fer la traducció d'un llibre no seria una cosa que em generés gaire interès. Llavors vaig estar pensant, comentant-ho amb la família i els amics i va sorgir la idea de fer-ho sobre alguna cosa relacionada amb el país on vaig estar d'Erasmus: Àustria. El curs 2023-2024 vaig estar a Viena i vaig fer una immersió completa tant en la ciutat com en el país. Em vaig relacionar amb locals i em vaig informar sobre la seva cultura i la seva llengua. Em va semblar tot molt interessant, però hi va haver una cosa en concret que em va cridar l'atenció: els dialectes. Hi ha molta gent a Viena que no ha nascut allà i que prové d'altres regions del país. Per tant, quan algú va passejant per Viena, si para una mica d'atenció, s'adonarà que molts parlen en alemany però amb trets dialectals. Això mateix em va passar a mi a la universitat. Jo vaig arribar a la Facultat de Traducció de la Universitat de Viena i a classe em vaig trobar amb estudiants que parlaven un alemany diferent del que jo havia estudiat. Però és que el que encara va ser més curiós és que cadascú pronunciava les paraules amb alguna peculiaritat, depenent de la zona d'on vinguess. És per això que vaig pensar que seria una bona idea escriure més sobre aquest tema i amb això aconseguir que la gent conegui més coses tant del país com de la llengua alemanya i totes les variants lingüístiques a Àustria.

2. Marc teòric

2.1. Àustria

Àustria és un país que, actualment, té 9,16 milions d'habitants i una superfície de 83.883 km². Forma part de la Unió Europea i és molt conegut sobretot per la música (és el país natal de Mozart), però és ric també en altres aspectes culturals.

“Àustria no és Austràlia”, diuen molts austríacs i en fan broma. Però és cert que alguns turistes es confonen i s'equivoquen de país. De fet, al mateix aeroport de Viena hi ha un taulell on atenen aquesta gent que s'ha equivocat de destí.

Ubiquem Àustria a Europa central. Fa frontera amb vuit països: Liechtenstein, Alemanya, Suïssa, Itàlia, República Txeca, Eslovàquia, Hongria i Eslovènia. Per tant, és molt fàcil accedir en ben poques hores a qualsevol d'aquests països fronterers.

2.1.1. Estats federats

El país està dividit en nou estats federats (anomenats *Bundesländer* en alemany): Alta Àustria (*Oberösterreich*), Baixa Àustria (*Niederösterreich*), Viena (*Wien*), Burgenland, Estíria (*Steiermark*), Caríntia (*Kärnten*), Salzburg, Tirol, Vorarlberg.

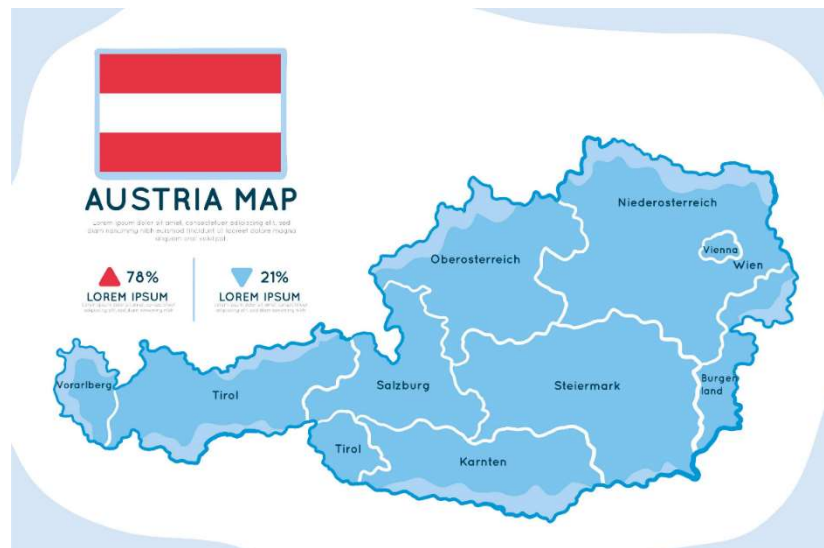

Figura 1. Imatge d'un mapa del país. Font: Freepik.

2.1.1.1. Viena

La capital del país és Viena, que està situada a l'est i hi passa el riu Danubi. Viena no és només una ciutat sinó que és també un estat federat, on viuen 2.005.760 persones, segons dades de *Statistik Austria* de l'1 de gener de 2024. De fet, és la ciutat d'Àustria on viu

més gent. La mitjana d'edat és de 41 anys i la majoria de la població (1.378.896) té entre 15 i 64 anys. L'esperança de vida de l'any 2022 fou de 82,7 anys, les dones, i 78 anys, els homes.

Viena és una ciutat molt rica, sobretot en cultures: hi podem trobar fins a 182 nacionalitats diferents. Les nacionalitats més repetides són Sèrbia, Alemanya, Síria, Turquia i Polònia. Aquestes nacionalitats són reconeixibles perquè Viena és una ciutat amb molta immigració: l'any 2023, *Statistik Austria* va fer un balanç d'immigració i d'emigració i va guanyar la immigració per 23.158 immigracions més.

Viena abasta molt territori; segons la pàgina web de la ciutat de Viena, la superfície total és de 414,6 km². Per a dividir una ciutat tan gran es van formar 23 districtes (anomenats *Bezirk* en alemany). El primer districte és el més famós, ja que és el centre de la ciutat, on trobem molts monuments emblemàtics: la Catedral de Sant Esteve, l'Òpera Estatal, el Palau Imperial de Hofburg, etc.

2.1.1.2. Alta Àustria (*Oberösterreich*)

En aquest estat federat viuen 1.522.825 persones (dades de l'any 2023) i té una superfície d'11.982,67 km². La capital és Linz. Alta Àustria és important per la producció industrial i duu a terme moltes exportacions. Però també destaca en altres àmbits com la ciència, la tecnologia, la investigació i la formació. Només aquest estat federat compta amb quatre universitats. També destaca per les mines de sal que es poden trobar a Bad Ischl o a Hallstatt. Aquestes mines són molt importants, ja que la sal que es produeix es ven per al consum nacional. Cal destacar que Hallstatt és una ciutat que és considerada patrimoni de la humanitat i que se situa en aquest estat federat.

2.1.1.3. Baixa Àustria (*Niederösterreich*)

La superfície total és de 19.180 km² i la població d'1.718.373 habitants. La capital és St. Pölten. És un estat federat que produeix un 34% del producte nacional (segons dades del 2022), de fet 6 de cada 10 litres del vi que és d'Àustria prové de Baixa Àustria. I no només vi, sinó que també un 80% de les patates nacionals i un 90% del petroli nacional provenen d'aquí.

Figura 2. Fotografia d'un carruatge a la ciutat de Viena. Font: Freepik.

Figura 3. Fotografia de la ciutat de Hallstatt. Font: Freepik.

Figura 4. Fotografia de Baixa Àustria. Font: Freepik.

2.1.1.4. Burgenland

Aquest estat federat compta amb 301.250 habitants i té una superfície de 3.965,21 km². La capital és Eisenstadt. Burgenland se situa a l'est del país. És conegut per ser el *Land der Sonne*, 'país del sol', ja que en teoria hauria de fer sol 300 dies a l'any. És per això que té força turisme, es diu que hi ha molta salut i la gent hi fa molt esport, de fet hi ha turisme de ciclistes perquè hi ha moltes rutes per a fer ciclisme. Per no parlar del vi, que és molt famós i atrau molts visitants també.

Figura 5. Fotografia de Burgenland. Font: Freepik.

2.1.1.5. Estíria (*Steiermark*)

Estíria té una superfície de 16.399,59 km² i una població total d'1.265.198 habitants. La capital és Graz, una ciutat força coneguda per ser culturalment molt rica i és la segona ciutat amb més habitants d'Àustria. A Àustria són molt típics els valsos i justament a Graz té lloc una de les ballades de valsos amb més assistència del món. Estíria és molt visitada pels mateixos austríacs. Hi trobem aproximadament un 60% dels boscos d'Àustria i és per això que se l'anomena "el país del cor verd" i "el país dels boscos".

2.1.1.6. Caríntia (*Kärnten*)

Aquest estat federat té una superfície de 9.536,77 km² i una població de 568.984 habitants. La capital és Klagenfurt am Wörthersee. Quan parlem de Caríntia amb qualsevol austríac ens dirà que és l'estat federat dels llacs i no s'equivoquen perquè en total tenen més de 200 llacs on poder banyar-se.

Figura 6. Fotografia del llac Wörthersee Font: Freepik.

2.1.1.7. Salzburg

Salzburg és molt conegut per ser la ciutat natal de Mozart. Té una superfície de 7.154, 51 km² i una població de 568.346 habitants. La capital té el mateix nom que l'estat federat (Salzburg) però hi trobem altres ciutats també. És curiós que els habitants de Salzburg viuen una mica més que la resta d'austríacs. Cal destacar que Salzburg comparteix premi amb el Tirol per ser els estats federats amb una quota més baixa de nombre de desocupats. Stefan Schnöll, el vicegovernador regional de Salzburg, assegura que al voltant del 78,2% de tots els treballadors assalariats estan actius en el sector serveis. Principalment, en el comerç, l'educació, l'administració pública, l'hostaleria, etc.

2.1.1.8. El Tirol

Consta d'una superfície de 12.648,41 km² i d'una població de 771.304 habitants. La capital és Innsbruck. El Tirol és conegut popularment per les seves muntanyes, de fet, hi podem trobar 573 cims amb una alçada de 3.000 metres per sobre del nivell del mar. Aproximadament dos terços de la superfície total són els Alps i boscos. En aquest estat federat la mitjana d'edat és força alta: els tiroleesos viuen 80,2 anys i les tiroleeses 84,7 anys. És important mencionar que en aquesta regió es parla un dialecte únic i, fins i tot, de vegades, graciós. Segons explica l'autor tirolès Elias Kern, en un blog del Tirol, hi ha força diferència entre la gent del nord i del sud. Els del sud fan la impressió de ser més sociables, en canvi, els de la capital són més arrogants i sovint actuen amb aires de superioritat.

Figura 7. Fotografia de la ciutat d'Innsbruck. Font: Freepik.

2.1.1.9. Vorarlberg

Té una superfície de 2.601,68 km² i una població de 406.395 habitants. La capital és Bregenz. Aquest estat federat és molt conegut pels austríacs sobretot pel dialecte que s'hi parla. Hi ha pocs austríacs que no siguin d'aquí que entenguin el dialecte de Vorarlberg, ja que s'hi parla el dialecte alamanic, que no només es troba aquí, sinó també a Suïssa, a Alsàcia i a certes zones d'Alemanya. Quan parlem de Vorarlberg també hem de parlar de la seva situació geogràfica: és l'estat federat d'Àustria que queda més a l'oest i que fa frontera amb Suïssa, Liechtenstein i Alemanya. És per això que molts viuen a Vorarlberg però treballen en aquests països fronterers, en els quals guanyen més diners però l'habitatge és més car.

Figura 8. Fotografia de la ciutat de Begrenz. Font: Freepik.

2.1.2. Llengües

L'idioma oficial d'Àustria és l'alemany. És la llengua que es fa servir a les institucions i la llengua que es parla als establiments. És, per tant, important saber parlar alemany per a poder viure a Àustria i integrar-se amb els locals.

Tot i que l'anglès s'ensenya com a llengua estrangera a la majoria d'escoles i és també força present a la ciutat de Viena, ja que és una ciutat plena de gent de molts llocs i és

molt visitada, a la resta d'estats federats del país l'anglès es parla poc i moltes vegades els resulta difícil aprendre'l i parlar-lo.

A més, en algunes regions d'Àustria, les llengües minoritàries com el croat, l'eslovè i l'hongarès són reconegudes a nivell regional o local.

Per exemple l'estat federat de Burgenland reconeix el croat com a llengua minoritària, ja que compta amb força població croata. El croat es fa servir sobretot en l'educació, l'administració i els mitjans de comunicació.

Hi ha dos estats federats austríacs que reconeixen l'eslovè com a llengua minoritària: Caríntia i Estíria. És reconegut perquè hi ha minories eslovenes.

Finalment, a Burgenland i a Viena, es reconeix també l'hongarès com a llengua minoritària. La comunitat hongaresa pot fer ús d'aquesta llengua en l'administració pública i hi ha la possibilitat de tenir accés a una educació bilingüe.

2.1.3. Cultura

És clar que cada país té els seus estereotips: dels catalans diuen que som molt avars, dels espanyols que són molt oberts, etc. Però què en pensa la gent dels austríacs? Doncs bé, personalment, jo no en coneixia pràcticament res, però sí que és cert que els confonia amb els alemanys. Evidentment que tots dos països parlen el mateix idioma, però és molt important no confondre'ls, ja que per als austríacs no és plat de bon gust. Els meus amics austríacs m'ho deien ben clar: "Nosaltres som austríacs i no pas alemanys!" Llavors, la pregunta que algú es podria fer és: quines coses són culturalment diferents d'Àustria i d'Alemanya?

Doncs bé, primer de tot a Àustria la música és molt important. A Viena hi ha l'Òpera Estatal, que és molt reconeguda i s'hi representen òperes molt famoses. Per no parlar del famós Wolfgang Amadeus Mozart, que va marcar un abans i un després en la música clàssica. Sobretot per totes les innovacions musicals que va introduir en aquella època i va compondre obres que encara es reconeixen avui en dia, com *La flauta màgica*. És tan estimat pels austríacs que se n'ha fet uns bombons de xocolata i massapà anomenats Mozartkugeln, que són un *souvenir* perfecte per a tots aquells turistes que volen emportar-se algun record del país. A part de Mozart, avui dia, es fan molts concerts de música clàssica. De fet, a Viena, durant el mes de juny la Filharmònica de Viena fa un concert gratuït davant del palau de Schönbrunn.

D'altra banda, l'art és una disciplina molt important a Àustria, sobretot a Viena. Quan parlem d'art austríac hem de mencionar els Habsburg, una dinastia que va regnar durant molt anys i que "va encarregar i col·leccionar algunes de les pintures, escultures i obres d'art decoratiu més esplèndides del món", segons l'Austrian Tourist Office. També hem

Figura 9. Fotografia d'una escultura de Mozart. Font: Freepik.

de parlar dels moviments revolucionaris de finals del segle XIX i principis del segle XX, en els quals trobem pintors tant importants com Gustav Klimt, amb la seva obra emblemàtica *El petó*. Finalment, podem destacar l'art contemporani actual, el qual es veu per la gran quantitat d'exposicions que es fan al llarg de l'any a la ciutat de Viena. Per no parlar també del fet que la ciutat de Viena té molts museus, alguns d'entrada gratuïta per a nens i estudiants, on hi ha moltes obres d'art exposades.

Quan parlem d'art, podem també incloure-hi els monuments. Àustria en té força i són realment impressionants. Els més coneguts són els palaus de Viena: entre els quals trobem el Palau de Schönbrunn, que era la residència d'estiu de la dinastia dels Habsburg; el Belvedere, el qual actualment es fa servir de museu i hi podem trobar obres com *El petó*, de Klimt; el Palau Imperial de Hofburg, que fou residència i centre de govern dels Habsburg fins el 1918. Però també la fortalesa de Hohensalzburg, el Palau de Mirabell, etc.

Una cosa cultural que penso que fa únic el país i sobretot la ciutat de Viena són les cafeteries o com ells ho anomenen en alemany “Kaffehäuser” (‘cases de cafè’). Per als austríacs és un lloc de reunió, on queden, prenen un cafè, normalment acompanyat d'un pastís, com podria ser el famós pastís Sacher, i s'hi passen hores i hores xerrant. Però no funciona com aquí que et serveixen el cafè i prou, allà et serveixen el cafè acompanyat sempre d'un got d'aigua amb gas. A Viena és típic un cafè especial que molts adoren: el *Wiener Melange*, que és semblant al cappuccino però el cafè és més suau i l'escuma de llet més lleugera. A més, aquestes cafeteries són un lloc on la gent s'hi està tranquil·la: no hi ha soroll, de fet, molta gent hi va sola, es demana el cafè i aprofita per a llegir el diari i tenir un moment per a relaxar-se. És també un lloc perfecte per a tota aquella gent gran que es troba sola, ja que allà es troben una mica més acompanyats. I és també un lloc ideal per a aquells dies grisos i freds d'hivern, en què no ve gaire de gust sortir a fer un vol. Al llarg de la història han anat sorgint artistes i escriptors (Sigmund Freud, Gustav Klimt, Arthur Schnitzler) que feien servir aquestes cafeteries com a lloc d'inspiració per a les seves obres.

Figura 10. Fotografia del pastís tradicional austríac Sacher acompanyat amb un cafè.
Font: Freepik.

Per acabar aquest apartat, m'agradaria comentar la situació política del país. És molt interessant perquè en comparació amb Espanya la gent té força interès en la política. De fet, organitzen trobades al parlament perquè els nens puguin informar-se'n (com funciona, quins polítics tenen, lleis, etc.) i a les escoles també en parlen sovint. A més, els ciutadans ja poden votar a partir dels setze anys.

Ara bé, cal entendre la situació política actual. A Àustria les últimes eleccions generals es van dur a terme el 29 de setembre de 2024. Els resultats van ser els següents:

- 28,8% dels vots per al partit FPÖ (*Freiheitliche Partei Österreichs*, “Partit de la Llibertat d'Àustria”), que és d'ultradreta.

- 26,27% per a ÖVP (*Österreichische Volkspartei*, “Partit Popular d’Àustria”), que són conservadors.
- 21,14% per a SPÖ (*Sozialdemokratische Partei Österreichs*, “Partit socialdemòcrata d’Àustria”), que és de centreesquerra.
- 9,14% per a NEOS (*Das Neue Österreich und Liberales Forum*, “La Nova Àustria i Fòrum Liberal”), que és un partit liberal.
- 8,24% per a Grüne (“Verds”), que són d’esquerra.

Com es pot observar, el Partit de la Llibertat d’Àustria (d’ultradreta) ha estat el partit que ha aconseguit més vots. Per tant, Àustria també és un exemple de la tendència que cada cop es veu més a Europa: un augment dels vots a la dreta.

És per això que a Àustria, igual que ha passat a Alemanya, s’han fet moltes manifestacions en contra d’un govern de dretes. Un clar exemple és la manifestació que es va dur a terme el 9 de gener de 2025 a Viena per a reivindicar un govern que no fos a càrrec Herbert Kickl, de FPÖ.

Per aquest motiu, a Àustria han estat cinc mesos per a fer un acord de govern que, finalment, el 27 de febrer de 2025, s’ha dut a terme. Aquest acord serà una coalició entre tres partits: ÖVP, SPÖ i NEOS. Ja s’avança que el seu programa tindrà un enduriment en la política d’asil i mesures d’estalvi per consolidar el pressupost i reduir el dèficit.

Pel que fa als cancellers, cal recordar que fins al gener hi va haver un canceller al poder: Karl Nehammer, d’ÖVP, però va dimitir perquè no va aconseguir res amb les negociacions amb l’SPÖ i NEOS. Ara bé, el pròxim i 18è canceller de la república d’Àustria serà Christian Stocker, d’ÖVP.

2.1.4. Influència de la història d’Àustria en els dialectes actuals

Per entendre la història d’Àustria cal parlar dels Habsburg, una dinastia que va regnar des del 1246 fins el 1918 i que fou reconeguda arreu d’Europa perquè abraçava molts territoris.

Tot va començar el segle X: un noble anomenat Radbot, que era membre d’una família de la noblesa germànica, va obtenir un feu en un cantó suís on va construir un petit castell. Van anar passant els anys i a finals del segle XII, els comtes d’Habsburg ja governaven tota la part suïssa de parla alemanya i a mitjans del segle XIII també algunes regions d’Àustria.

No va ser fins el segle XVIII que va sorgir una nova tàctica per poder expandir el territori. Aquesta idea la va tenir Maria Teresa I d'Àustria. El seu lema era: “Belli gerant allii, tu felix Austria, nube!”, que es traduiria com ‘que els altres facin la guerra; tu, feliç Àustria, casa’t!’. El que volia era casar les princeses i prínceps de la dinastia Habsburg amb prínceps i princeses d’altres dinasties europees, per a fer més gran el territori que abraçaven els Habsburg. A més, d’aquesta manera s’estalviaven haver de fer guerres, que com ells deien “són molt cares”. Aquestes unions matrimonials que Maria Teresa I d’Àustria va dur a terme van ajudar a la diversitat lingüística i van tenir molta influència en els dialectes que trobem a Àustria actualment.

Figura 11. Imatge de Maria Teresa I d'Àustria. Font: Freepik.

Després hem de parlar del fet que va passar a finals del segle XIX: l'Imperi Austrohongarès. L'Imperi Austrohongarès (1867-1918) va ser una monarquia dual que abraçava una gran diversitat ètnica i lingüística a l'Europa Central i de l'Est. Aquest imperi fou governat per la dinastia dels Habsburg i incloïa molts territoris: les actuals Àustria, Hongria, República Txeca, Eslovènia, Eslovàquia, Croàcia, Bòsnia i Hercegovina; i també parts de Polònia, Ucraïna, Romania, Sèrbia, Itàlia i Montenegro.

Tants territoris amb tantes llengües diferents governades per un únic imperi, va tenir naturalment molta influència en la formació dels dialectes austríacs actuals. Òbviament, convivia molts grups ètnics i lingüístics dins de l'imperi i això va facilitar el contacte entre diferents llengües. Aquest fet va provocar la incorporació de préstecs lèxics i expressions d'altres idiomes a l'alemany parlat a Àustria. A més, es coneix que l'imperi tenia unes polítiques que sovint promovien el multilingüisme.

Però no tota la història de la formació dels dialectes d'Àustria té a veure amb aquesta dinastia, sinó que trobem també altres motius.

El primer és la influència bavaresa a Àustria. Els esdeveniments històrics que van contribuir a la influència bavaresa a Àustria es remunten al segle VI, durant el procés d'etnogènesi dels Baiuvarii. Aquest grup germànic es va establir entre el Danubi i els Alps i s'anava desplaçant cap a l'est des de l'actual Baviera. Durant els segles VI i VII, hi va haver una expansió ràpida dels assentaments bavaresos, Salzburg o Regensburg es van convertir en centres importants. Però encara hi va haver més influència quan Baviera es va integrar sota Carlemany al segle VIII. Aquesta influència va ser molt grossa sobretot en la formació dels dialectes austríacs.

Un altre fet que cal destacar és el desenvolupament de l'alemany estàndard. Per aquells que no ho sàpiguem la Bíblia de Martí Luter va ser la base de la creació de l'alemany escrit i litúrgic a Alemanya, però a Àustria, els Habsburg van mantenir certes formes regionals en l'administració i en textos oficials i van crear una versió adaptada de l'alemany estàndard, coneguda com l'alemany estàndard austríac.

Figura 12. Imatge de Martí Luter. Font: Freepik.

2.1.5. Dialectologia

És evident que tota la història que s'explica en el punt anterior ha tingut algun impacte en els dialectes actuals del país. Però ara ens interessa el present i és per això que vull parlar de dialectologia.

El primer que ens hem de preguntar és: què és la dialectologia? Segons l'IEC és la “Branca de la lingüística que estudia els dialectes”. Ara bé, què són exactament els dialectes? L'IEC diu que són una “Varietat geogràfica, històrica o social d'una llengua, associada a la procedència dels parlants”. Per tant, d'acord amb el llibre *Dialectologia catalana* “un dialecte és una varietat d'una llengua usada pels parlants pel fet de pertànyer a un determinat grup, que pot venir determinat per diversos criteris: el lloc de naixement, la classe social, el nivell cultural, l'edat, el sexe, etc.” (Veny i Massanell 2012, p.3). És per això que ells afirmen que l'objectiu de la dialectologia no només són els dialectes geogràfics, sinó també analitzar els trets fonètics, morfosintàctics i lèxics característics de cada dialecte, proporcionant-ne una justificació.

Per aquesta raó he decidit que em centraré en els punts que tracten aquests dos lingüistes. Però també m'agradaria afegir-hi un apartat més: una comparació amb l'alt alemany, per veure que diferent pot arribar a ser un dialecte en comparació amb la llengua estàndard.

2.1.5.1. Trets fonètics, morfosintàctics i lèxics de cada dialecte

Abans de comentar tots els trets lingüístics, cal saber quants dialectes hi ha a Àustria i a quin estat federat els podem trobar.

Per a poder informar-me'n bé, he consultat un llibre escrit per Jakob Ebner, un germanista especialitzat en el tema. En aquest llibre, *Österreichisches Deutsch*, fa una divisió general dels diferents dialectes que podem trobar al país.

Primer parla d'*Ostösterreich* (Àustria de l'Est). Diu que en aquesta regió hi hem d'incloure Viena, Baixa Àustria, Burgenland i Estíria de l'Est. Cal destacar que en aquestes zones hi ha molta influència del dialecte que es parla a Viena.

Després hi ha *Mittelösterreich* (Àustria Central). Aquesta zona abasta Alta Àustria i Salzburg. Aquest dialecte té de base el dialecte d'Àustria de l'Est, però també característiques de Baviera.

Si anem cap al sud del país, trobarem el dialecte del sud i del sud-est d'Àustria, en el qual trobem els estats federats d'Estíria i de Caríntia. Aquest dialecte té també una base del dialecte d'Àustria de l'Est, però amb variants regionals pròpies.

Finalment, hi ha el dialecte de l'oest del país, en el qual hem d'incloure l'estat federat del Tirol i l'oest de Salzburg i de Vorarlberg. Aquest dialecte és força diferent del d'Àustria de l'Est, sobretot pel que fa a vocabulari i a la pronunciació. La causa és que la base d'aquest dialecte és l'alamànic, un dialecte que també es parla a Suïssa, a Alsàcia, a la meitat sud de Baden, a Württemberg i a la Suàbia bavaresa.

2.1.5.1.1. Trets fonètics, morfosintàctics i lèxics d'Àustria de l'Est

Com ja s'ha mencionat anteriorment, aquest dialecte té molta influència del dialecte vienès. Per tant, començaré parlant dels trets lingüístics de la zona de Viena.

El primer que cal destacar és la manera de saludar i la manera d'acomiar-se a Viena, però també a altres zones del país. Normalment, quan saluden diuen *Grüß Gott*, *Servus*, que de fet són expressions que també es fan servir a Baviera, i per als amics o coneguts, *Grüß dich*, que en dialecte es diria *Griäß di*. *Grüß Gott* té una connotació religiosa, ja que literalment vol dir “salutació a Déu”, però es fa servir encara que no se sigui creient. Per acomiar-se també usen diverses expressions: *Tschau*, *Baba*, *Pfiat di*, també fan servir *Servus*. Cal destacar que el mot *Baba* es faria servir en contextos informals i amb persones conegudes.

L'origen d'aquestes expressions és el següent: la paraula *Tschau* és una adaptació del mot italià *ciao*, l'expressió *Pfiat di* prové de *Behüte dich* que seria el nostre equivalent a “cuida't” i *Baba* es creu que prové del llenguatge més aviat infantil en alemany, amb el significat de “marxar” o “anar-se'n”.

Normalment, aquest *Baba* va acompanyat de *Bussi* abans, que vol dir “petonet” i seria l'equivalent de *Küsschen* en alt alemany.

A Viena hi ha també un adverbí que es fa servir per dir *sehr* (“molt”) i és la forma *ur*. Per exemple si volen dir “me n’alegro molt” dirien *ich freue mich ur* i no *ich freue mich sehr*.

Altres paraules que és important saber d’aquest dialecte són:

1. *Krapfen* que són berlines farcides de melmelada o xocolata. En alt alemany se’ls anomena *Berliner*.
2. *fett* per a referir-se a algú que va begut.
3. A les cames sovint se les anomena *Haxn* en comptes de *Beine*.
4. *Semmel* per als vienesos és el famós *Brötchen* a Alemanya o el nostre pa de Viena.
5. *Zuckerl* és aquell mot que en alt alemany pot resultar un “fals amic” per aquells hispanoparlants que aprenen l’idioma: *Bonbon*. Per tant, és un caramel.
6. Un insult que fan servir molt és *deppert*. La traducció d’aquest mot al català és diversa, però serien paraules com inútil, ximple, pallús, etc.
7. *speiben* és el verb que fan servir per dir vomitar.
8. *Hendl* és el mot que usen per a designar el pollastre. En alt alemany la paraula seria *Hähnchen*.
9. *Bim* és com li diuen al tramvia a Viena de manera informal. Segons diverses fonts, l’origen d’aquesta paraula ve de l’onomatopeia *Bim Bim Bim* que és el soroll de la campana que fa el tramvia quan es posa en marxa.
10. *Tschick* és la manera que tenen els vienesos d’anomenar els cigarrets.

Figura 13. Imatge del pa de Viena. Font: Freepik.

Figura 14. Imatge dels famosos caramels vienesos. Font: Freepik.

Pel que fa a la fonètica del dialecte vienès destaca la *Meidlinger L* (“la ela de Meidling”) que és una pronunciació velaritzada de la lletra *el* i es diu que és de Meidling perquè és característica del districte de Meidling, a Viena. Per tant, allà no dirien *leiwand* [ˈlɛɪvʌnt] (en alt alemany *großartig*, que vol dir “meravellós”) sinó que [ˈlɛɪvʌnt] amb el so “ɪ” que indica que és una *el* més aviat velaritzada.

A més, podem trobar monoftongació¹ en certes paraules com *Haus* [haʊs] que es pronuncia com *Haas* [ha:s]. També hi ha canvi de vocals, com és el cas de *viel* [fi:l] que a Viena es diria més aviat *veel* [vi:l]. El mateix passa amb el so [u:] que en alguns mots com *gut* [gu:t] s’obre i es transforma en el so [o:], per tant, es pronunciaria com *goot* [go:t]. Aquest fenomen passa sovint també amb el so [a:] que es transforma en [o:], com quan es diu *was ist* [vas ist], que en vienès seria *wos is* [vɔs is].

Després m’agradaria destacar que a Burgenland s’hi parla el *hianzisch*, un dialecte amb influències de l’hongarès i altres llengües regionals. Ara bé, trobem diversos trets lingüístics al dialecte de Burgenland, on hi ha un lèxic únic, amb paraules com: *Schraunna* (en alt alemany *Schranken*, “barreres”), *ochti* (*acht*, “vuit”) Ollitog (*Alltag*, “dia a dia”), etc.

¹ La monoftongació és la reducció evolutiva d’un diftong a una sola vocal.

Burgenland té diversos trets fonètics a destacar.

El primer és la pronunciació de paraules com *Bohnen* ['bo:nən], *Mensch* [mɛntʃ] o *Wein* [vaɪn], que a Burgenland es pronuncien [paʊn], [maɪntʃ] i [vaɪ], respectivament.

El segon és la preferència per ometre la lletra erra i les consonants finals: *Jōa* [jo:ɐ̯] (en alt alemany *Jahr* [ja:ɐ̯], “any”), *Lū* [lu:] (*Lüge* ['ly:ɡə], “mentides”) o *Dō* [do:] (*Dach* [dax], “teulada”).

Un altre punt fonètic important és que la unió de les dues vocals *ie* en alt alemany es transforma en *ia* a Burgenland, per exemple: *Spiaḡl* ['ʃpiagɪ] (en alt alemany *Spiegel* ['ʃpi:ɡl], “mirall”) o *Fiawa* ['fi:ɣwə] (*Fieber* ['fi:bə], “febre”).

Cal afegir també que les dues vocals *ei*, a Burgenland es pronuncien com *oa* o *ua*, que és el cas de *Loata* ['lo:ɣtə] (en alt alemany *Leiter* ['laɪtə], “escala”), *Gmūa* [ɡ'mu:ɐ̯] (*Gemeinde* [ɡə'maɪndə], “municipi”), *Stōa/Stūa* [ʃto:ɐ̯] / [ʃtu:ɐ̯] (*Stein* [ʃtaɪn], “pedra”) oder *broad* [bro:t] (*breit* [braɪt], “ample”).

Pel que fa a la morfosintaxi a Burgenland, hi ha una diferència molt destacable i és que algunes paraules mantenen un gènere diferent en comparació amb l'alt alemany. De fet, això provoca dificultats als estudiants d'arreu del país a l'hora de dir el gènere de les paraules. Per tant, la paraula “mantega”, en alt alemany és *die Butter* (gènere femení), però a Burgenland la gent li diu *der Būder* (gènere masculí).

Per descomptat a Baixa Àustria també hi ha trets a recalcar, el primer són les paraules com: *Dompf-Plaudara* que és una manera de dir mentider, *bekkl̩n* que és el verb que fan servir per dir que alguna cosa o algú fa pudor (*stinken*), *Hangal* que és com li diuen a la tovallola (*Handtuch*), *marod* per dir que algú està cansat (*müde*) o malalt (*krank*), etc.

Baixa Àustria destaca per un canvi fonètic en concret que es va produir fa aproximadament sis segles i mig: la transformació del so *ô* en l'alt alemany de l'edat mitjana al so *â* en l'alemany de Baixa Àustria. És per això que paraules com *rot* ('vermell'), *rat* ('roda') i *rat* ('rata') sonen igual: [rɔ:].

El que crida l'atenció d'aquest dialecte morfosintàcticament és que fan una doble negació. Es pot veure clarament en aquesta frase: *I woāß nix ned* que seria l'equivalent a *Ich weiß nichts nicht* que és incorrecte en alt alemany. La traducció d'aquesta frase al català seria “No en sé res”. Per posar un altre exemple d'aquest fenomen podem dir: “Ell no té gens de diners” que en alt alemany seria *Er hat kein Geld*, però en el dialecte de Baixa Àustria seria *Er hot ka Göd ned* (*Er hat kein Geld nicht*).

Vegem, per tant, que aquest dialecte té trets morfosintàctics semblants al català, ja que en català també es permet la doble negació.

2.1.5.1.2. Trets fonètics, morfosintàctics i lèxics d'Àustria Central

Per entendre el dialecte d'Alta Àustria, cal conèixer certes expressions que es diuen sovint allà. La primera és *goi* que és l'equivalent al *oder* en alt alemany. Aquest mot es fa servir al final de la frase per reafirmar que allò que algú ha preguntat és correcte. De fet, en català tenim un equivalent molt semblant que és “oi”. Per posar un exemple d'alguna frase on ho podríem fer servir, podríem dir: “Ahir vas anar a casa, oi?” que en l'alemany d'Alta Àustria seria *Gestan bist hoam ganga, goi?*

Una altra cosa que crida l'atenció és la manera que tenen de dir que alguna cosa és còmode (*gemütlich* en alt alemany): *kommot*. Per referir-se a un període de temps curt diuen *a Neichtl*, fent servir el determinant indefinit *a*, en comptes de *ein* que és el que es fa servir en alt alemany.

La fonètica d'Alta Àustria crida l'atenció per dos trets:

El primer és la pronunciació de la paraula jugar (*spielen* ['ʃpi:lən], en alt alemany) que dependrà de la zona on ens trobem de la regió. Si parlem amb algú de l'oest la pronunciació serà *schbuin* [ʃbɔɪn], *schbēin* [ʃbɛɪn] o *schbiin* [ʃbi:n], ara ve si algú de la zona de l'est ens ha de dir aquesta paraula, dirà *schbüün* [ʃby:n].

El segon és l'absència de la pronunciació de la lletra erra. És el cas de circular / conduir / anar, en alt alemany *fahren* ['fa:xən] i a Alta Àustria es pronuncia com *fãän* [fɔ:n]; i també del pronom qui, en alt alemany *wer* [ve:x] i a Alta Àustria *we* [ve]. Aquesta absència sovint es combina amb formes amb una vocal epentètica². Aquest fenomen es pot veure clarament en mots com muntanya, en alt alemany *Berg* [bɛɪk] i a Alta Àustria *Beri* ['bɛɪ]; el mateix passa amb el verb témer, en alt alemany *fürchten* ['fʏɪçtən] i a Alta Àustria *firichtn* ['fɪɪçtɪ]. Veiem que en aquests dos mots s'hi ha afegit una vocal que a la paraula original no hi figura.

Al dialecte que es parla a Salzburg podem sentir com els sons forts de les consonants *p*, *t*, *k* s'afebleixen i es converteixen en sons febles com *b*, *d*, *g*, respectivament. Per a entendre-ho millor cal veure els següents exemples:

- a. *Pech* [pɛç] que en alt alemany vol dir “mala sort”, a Salzburg es pronuncia *Bèch* [bɛχ].
- b. *Tag* [ta:k] que en alt alemany vol dir “dia”, a Salzburg es pronuncia *Dåg* [dɔ:g].
- c. *Knecht* [knɛçt] que en alt alemany fa referència a un criat d'una masia, a Salzburg es pronuncia *Gnechd* [gnɛxt].

El lèxic també és particular, amb paraules com: *kleckhescht* que és un adjectiu que en català equivaldria a l'expressió “dur com una pedra”, i *leb lob* és també un adjectiu que s'usa per a parlar d'alguna cosa que és dolenta.

Una característica molt important pel que fa a la morfosintaxi d'aquest dialecte és la formació del condicional (Konjunktiv II). A Salzburg aquestes formes agafen l'arrel

² Una vocal epentètica és una vocal que s'afegeix dins d'una paraula per a facilitar-ne la pronunciació.

verbal i hi afegeixen un sufix. Ho podem veure clarament amb el verb *brauchen* (“necessitar”) que forma el condicional de la tercera persona del singular com *brauchat* o *brauchete*, en canvi, en alt alemany la forma que s’usa és *brauchte*.

2.1.5.1.3. Trets fonètics, morfosintàctics i lèxics del sud i del sud-est d’Àustria Caríntia desmenteix allò que creuen aquells que senten l’alemany sense entendre’l: que sona molt brusc. A Caríntia el so fricatiu *ch* tan característic de l’alt alemany pràcticament no es pronuncia o es pronuncia com una *hac* aspirada. És per això que la paraula *sicherlich* [ˈzɪçəlɪç], en alt alemany, en el dialecte de Caríntia és [siːhaliːh].

És curiós perquè a Caríntia saluden dient *Habidere*, que prové de l’expressió *Habe die Ehre*, que en català seria alguna cosa semblant a “és un honor”, “un plaer saludar-te”. Aquesta salutació es diu també al sud d’Alemanya, especialment en dialectes bavaresos. A part d’això hi ha mots tan únics com *Tschoda* per referir-se als cabells (en alt alemany, *Haare*), *lei* equival a *nur* (“només”) i quan volen dir que alguna cosa queda pendent o que alguna persona és indecisa (*unentschieden*) n’hi diuen *wigl-wogl*.

Pel que fa a Estíria el lèxic també canvia. Hi trobem paraules tan úniques com: *Hapfn* per referir-se a *Bett* que vol dir “llit”; *köbln* l’equivalent de *reden*, en català “parlar”; *Schanti* per parlar de la policia, en alt alemany, *Polizei*, etc.

La fonètica es caracteritza per la pronunciació de la *o* en comptes de la *a*. Per exemple: la conjugació del verb *haben* (“tenir”) en tercera persona singular és *hat* [hat], però a Estíria es diria *hot* [hɔt]; el mateix passa amb el verb *sagen* (“dir”) que en segona persona singular es conjuga com *sagst* [zaːkst], però a Estíria es diu *sogst* [zɔgst]. De vegades, amb el so [a:], també s’hi introdueix una altra vocal, en aquest cas la *o*. És el cas de paraules com *Mundart* [ˈmundaːɪt] (“dialecte”) que allà es pronuncia *Mundoart* [ˈmundoːɪt].

La morfosintaxi és diferent de l’alt alemany, sobretot en l’ordre de les paraules, que és més flexible. Pel que fa als pronoms possessius poden tenir també formes diferents, com *mei* en comptes de *mein* (“meu”).

2.1.5.1.4. Trets fonètics, morfosintàctics i lèxics de l’oest d’Àustria Com bé s’ha dit abans, aquest és el dialecte austríac més diferent de tots. Això és perquè la seva base és l’alamànic.

La primera regió que trobem en aquesta zona del país és el Tirol. En aquesta regió tenen un vocabulari propi amb paraules com *bärig* (*großartig*, en alt alemany) per a dir que alguna cosa o algú és meravellós, *gaach* (*schnell*, en alt alemany) que vol dir “ràpid”, *Bisch* (*Blumen*, en alt alemany) que és l’equivalent a “flors” en català, etc.

La fonètica d’aquest dialecte és també diferent. Al Tirol la lletra *ü* que es troba en alt alemany, no existeix. Ells la coneixen i la saben dir, però quan parlen en dialecte no la diuen. Per tant, com fan aquest so que apareix en tantes paraules en alemany?

La primera manera de fer-ho és substituint aquest so pel so de la lletra u. En conseqüència, la paraula *drücken* que en alt alemany es pronuncia ['dʁʏkŋ] i vol dir “prémer”, al Tirol es diu *druckn* ['dʁokŋ].

La segona opció és que en molts casos substitueixen la *ü* per la vocal *i*. Es pot veure aquest fenomen en paraules com *Schlüssel* que en alt alemany es pronuncia ['ʃlys] i vol dir “clau”, al Tirol se n’hi diu “Schissl” ['ʃisl].

La tercera és el canvi de *ü* per la combinació de dues vocals, en aquest cas *ia*. Per exemple: *müde* que en alt alemany vol dir “cansat” i es pronuncia com ['my:də], al Tirol la gent diu “miad” [mjet].

Segons el lingüista Cristian Kollmann (UnserTirol24, 2024), tot aquest fenomen es deu al fet que històricament, aquests dialectes van “transformar” les vocals *ö* i *ü* en *é*, *éi*, *ea*, *i*, *ii*, *ia*.

La morfosintaxi destaca per la conjugació de la segona persona singular, que sovint s’usa el sufix *-sch* en comptes del prefix *-st*, que és el que es fa servir en alt alemany. Un clar exemple és la conjugació del verb “fer” (*machen*) que en alt alemany, la segona persona singular seria *du machst*, però al Tirol seria *du machsch*.

A Vorarlberg també parlen un dialecte molt diferent en comparació amb la resta del país, per la mateixa raó: la base del dialecte és l’alamànic. De fet, el dialecte d’aquesta regió és considerat molt difícil d’entendre pels parlants nadius d’alemany que no són de la zona.

Pel que fa al lèxic tenen paraules que són molt diferents de l’alt alemany, com per exemple: *Schröa lo* o *briagga* per dir *weinen* en alt alemany, que en català és “plorar”; el verb “insultar” que en alt alemany és *schimpfen*, a Vorarlberg se n’hi diu *mula* o *goscha*; el verb que fan servir ells per dir “jugar a futbol” és *tschutta* i no *Fußball spielen* com es diria en alt alemany.

A més, tenen una salutació molt típica a l’hora de dinar: *An Guata* que és l’equivalent a “bon profit”. També hi ha una manera d’acomiar-se: *Honds frei* que ho podríem traduir com “passa-ho bé”.

La fonètica de Vorarlberg té una característica molt marcada: la pronunciació de les vocals és allargada i oberta.

També canvien alguns sons i algunes terminacions de les paraules. És el cas d’aquelles paraules que acaben en *-e/-en/-er* i aquestes terminacions es transformen en una *-a*: el que en alt alemany seria *Guten Morgen*, a Vorarlberg es diria com *Guata Morga*.

Un fet semblant passa amb aquelles paraules que contenen els diftongs, *au*, *eu* i *ei*, que sovint desapareixen i es transformen en *u*, *ü* i *i*, respectivament. Per exemple: *Haus* [haʊs] (“casa”) es pronuncia com *Hus* [hu:s], *neu* [nɔʏ] (“nou”) es pronuncia com *nü* [ny:] i *mein* [maɪn] (“meu”) es pronuncia com *min* [mi:n].

Figura 15. Imatge dels Flädle.
Font: Freepik.

Pel que fa a la formació dels diminutius, a Vorarlberg es fan afegint el sufix *-le*. Es pot veure aquest fenomen en paraules com *Flädle* (“una mena de tiretes fines fetes amb massa de crep o de truita”) o *Säckle* (“bosseta”).

2.1.5.2. Comparació amb l'alt alemany

En general, en el dialecte d'Àustria hi ha força coses que canvien de l'alt alemany. En aquesta taula he intentat recollir les paraules més destacables.

ALT ALEMANY	ALEMANY AUSTRIAC
Tüte	Sackerl
Kartoffeln	Erdäpfel
Kind	Bub
Kopfkissen	Polster
Pfannkuchen	Palatschinken
Schorle	G'spritzer
Tomate	Paradeiser
Treppe	Stiege
Tabakwarengeschäft	Trafik
öffentliche Verkehrsmittel	Öffis
Tasse	Haferl
Aprikose	Marille
Abitur	Matura
Bundestag	Nationalrat
Landeshauptmann	Ministerpräsident

Un tret lingüístic que es pot observar als diferents dialectes del país és que els diminutius en alemany austríac es formen diferent que en alt alemany. En alt alemany s'afegeixen els sufixos *-chen* o *-lein* per a crear diminutius, com per exemple: *die Zicke* (“la cabra”) → *das Zicklein* (“el cabrit”) o bé *der Hund* (“el gos”) → *das Hündchen* (“el gosset”).

Ara bé, en alemany austríac, els diminutius es formen amb el sufix *-erl*. És per això que els austríacs diuen *ein bisserl* i no *ein bisschen*; *Tascherl* i no *Täscheschen*, etc. A més, també es poden formar diminutius simplement amb el sufix *-l*. És el cas de paraules com *Dirndl* (“vestit tradicional”) i *Standl* (“paradeta de menjar”).

Una altra característica de l'alemany austríac és que quan es conjuga un verb en perfet amb el prefix *ge-* només es pronuncia la *ge*. Per exemple: el verb *sagen* (“dir”). Si volguéssim expressar “ell ha dit” en alt alemany, seria “er hat **ge**sagt”. No obstant això, els austríacs no pronunciarien la lletra *e*, i, per tant, dirien “er hat **g**'sagt”.

Hi ha una cosa que apareix molt en el dialecte d'Àustria que són les paraules *gemma*, *hamma*, *samma*, etc. Als llibres de text d'alemany, sempre apareix que la manera de dir “anem-hi” és *los geht's*. Ara bé, a Àustria, la gent no diu això, sinó que diuen *gemma*. *Gemma* prové de la unió de dues paraules per elisió de sons febles³ i assimilació fonètica⁴: el verb *gehen* (“anar”) i el pronom *wir* (“nosaltres”). Passa exactament el mateix amb la paraula *hamma*, que prové de la unió del verb *haben* (“tenir”) i *wir* (“nosaltres”) i

³ Omissió de sons, considerats poc importants en la llengua, per a agilitzar la comunicació.

⁴ Procés pel qual el so d'una paraula s'ajusta o es modifica per tal de fer la pronunciació d'una llengua més fluïda.

l'equivalent en català seria “ho tenim”. Aquest fenomen es pot observar en molts verbs i és molt usat per tots els parlants de l'alemany austríac.

Quan els austríacs parlen de manera informal, acostumen a menjar-se lletres. És per això que molts diuen *i a* que és una abreviació d'*ich auch*, és a dir, “jo també”. El mateix passa amb el pronom personal de la primera persona singular “jo”, que en alt alemany és *ich*. Així que quan els austríacs parlen en el seu dialecte no diuen *ich*, sinó que simplement diuen *i*⁵.

L'alemany austríac és força popular per les expressions úniques que tenen, sobretot quan s'enfaden, i una que fan servir habitualment és *halt die Goschn* que en alt alemany equival a *halt die Klappe* i en català, *calla d'una vegada*.

Un altre tret lingüístic que crida molt l'atenció són els determinants. En alt alemany hi ha tres articles determinants per a les formes singulars (*der, die, das*). En canvi, a l'alemany austríac, hi ha una mena de comodí que és el determinant *des*. *Des* es fa servir com a determinant de qualsevol paraula en singular, sense tenir en compte el gènere. Per tant, a Àustria, de manera col·loquial, en compte de dir *der Hund* dirien *des Hund*, el mateix passa amb *das Haus* que seria *des Haus* i també *die Suppe* que dirien *des Suppn*.

Passa un fet similar amb els determinants indefinits en singular. En alt alemany són *ein, eine, ein* i en alemany austríac sovint, en contextos informals, es diu per a tots aquests determinants, simplement *a*. Per aquest motiu, en l'alemany austríac en comptes de dir *ein Auto* es diria *a Auto*, en lloc de dir *ein Hund* dirien *a Hund* i també en comptes d'*eine Katze* dirien *a Katze*.

A Àustria hi ha una manera de fer la negació que es fa servir molt, quan es parla en dialecte, i és l'adverbi *ned*. *Ned* equival a *nicht* en alt alemany. Per això, en l'alemany austríac no dirien *Ich kann das nicht machen*, sinó que *I kann des ned machen*.

Pel que fa a l'adverbi de lloc “aquí”, hi ha força confusió entre l'alt alemany i l'alemany austríac. En alt alemany “aquí” és *hier*, però en alemany austríac “aquí” és *da*. Ara bé, en alt alemany *da* vol dir “allà”, és per això que quan s'ajunten dos parlants d'Àustria i Alemanya, pot haver-hi confusions amb aquest adverbi. Per tant, la frase *Ich bin schon da* en el dialecte austríac voldria dir “ja soc aquí”, però en alt alemany voldria dir “ja soc allà”.

⁵ La pronunciació no és com en anglès [aɪ], sinó simplement [i:].

3. Marc pràctic

3.1. Quan es parla alt alemany o dialecte

Per començar la part pràctica d'aquest treball, vaig pensar que seria interessant entendre quan els austríacs parlen en dialecte i quan no. A més, també em va semblar important saber quines percepcions tenen ells mateixos del dialecte. Per no fer-ho d'una manera tan teòrica, vaig decidir fer unes quantes preguntes al Nadeem Grünbacher, un company de classe que és austríac. Però com que ell no parla català i el meu treball és en català, he hagut de traduir les seves respostes.

A continuació, us mostro les preguntes que li vaig fer i les respostes que em va donar.

—Nadeem, tu saps parlar en dialecte? En quin dialecte parles i a on el vas aprendre?

Sí que en sé, però ho faig d'una manera innata. Parlo el dialecte de la zona de Salzburg, que és d'on soc. Vaig aprendre el dialecte des de ben petit, parlant amb els meus amics, escoltant-lo al carrer.

—El pots distingir bé de l'alt alemany? Saps canviar d'alt alemany a dialecte amb facilitat? Hi estàs acostumat?

La veritat és que els distingeixo força bé. El meu pare és del Pakistan i la meua mare d'Àustria. El meu pare de vegades no entén el dialecte i a casa meua sempre es parla en alt alemany. En canvi, amb els meus amics parlo en dialecte. Quan fem presentacions, a la universitat o a l'escola, ens fan parlar en alt alemany. Com veus, he de canviar de dialecte a alt alemany sovint, és per això que no tinc cap dificultat per fer-ho i hi estic molt acostumat.

—Quan diries que parles en dialecte i quan no? Et plantejo cinc situacions i m'has de dir si parlaries en dialecte o en alt alemany:

Situació 1: Has d'anar a fer un tràmit burocràtic per al teu habitatge.

Situació 2: Ets a la universitat i et demanen de fer una presentació oral.

Situació 3: Quedes amb els teus amics a prendre unes cerveses.

Situació 4: Has de fer una entrevista de feina per a una empresa.

Situació 5: Ets al carrer, estàs perdut i has de demanar a algú que t'ajudi a trobar el camí.

En la primera situació segur que parlaria en alt alemany. Més que res que els documents i la terminologia que es fa servir ja està escrita en alt alemany. Se'm faria estrany anar canviant de dialecte a alt alemany tota l'estona. A més, hi ha terminologia en alt alemany que desconec com es diu en dialecte o simplement no es fa servir. És sobretot una qüestió pràctica, si el document ja està escrit en alt alemany, jo també

parlaria en alt alemany. A banda d'això, estic acostumat a fer aquesta mena de tràmits directament en alt alemany.

En la segona situació també parlaria en alt alemany, perquè si parlés en dialecte estaria considerat un registre poc formal. La qualitat del meu contingut, si el dic en dialecte, és automàticament més baixa i els professors ens han ensenyat que si hem de fer una presentació oral ha de ser en alt alemany. A més, en algunes situacions, hi ha hagut companys que han fet presentacions orals en dialecte i els han abaixat la nota final per aquest motiu.

En la tercera situació, faria servir segurament el dialecte. Ho faria així perquè si parlés en alt alemany se'm faria molt estrany, molt poc natural. Estic acostumat a parlar en dialecte amb els meus amics, per això el faria servir.

En la quarta situació parlaria en alt alemany. La primera raó és que la persona que em faci l'entrevista pot ser que no sigui de la meua regió d'Àustria o sigui d'un altre país germanòfon. Però, sobretot, aquí parlaria en alt alemany perquè ho considero un context més formal i voldria donar una bona impressió i transmetre professionalitat. Si fes servir el dialecte, no se'm prendria seriosament.

En l'última situació, jo personalment, faria servir l'alt alemany perquè no sé si la persona a qui pregunto entén el dialecte. Si la persona a qui he de preguntar és vella, segurament faré servir l'alt alemany perquè vull semblar més educat i cortès. El dialecte em sembla massa agressiu per dirigir-me a una persona desconeguda.

—Quan parles en dialecte, com et sents? Creus que et pots expressar millor i d'una manera més còmoda? Potser tens paraules úniques que no pots fer servir en alt alemany?

Em sento més còmode fent servir el dialecte quan parlo amb els meus amics, és a dir, quan socialitzo. Fa quatre anys que vaig decidir anar a estudiar a Granada i allà vaig conèixer germanoparlants. Quan em comunicava amb ells, era molt rar i poc natural haver de parlar en alt alemany. Fins i tot, de vegades em costava trobar la manera d'expressar allò que volia dir o havia de pensar molt com dir-ho, perquè estava acostumat a parlar en dialecte en contextos com aquests. En general, per contextos informals, prefereixo el dialecte perquè em puc expressar molt millor.

Ara bé, quan anava a l'escola i em feien fer discursos o debats, m'era més fàcil fer-los en alt alemany perquè així ens ho havien ensenyat des que érem petits.

—Si hi ha gent que no entén el teu dialecte, tu canvies a l'alt alemany sense problemes o potser et sembla que haurien d'aprendre el teu dialecte?

Canvio a l'alt alemany sense cap problema. De fet, tinc amics germanòfons que no entenen el meu dialecte i amb ells parlo en alt alemany.

No obligaria a ningú a aprendre el meu dialecte. Com que també puc parlar alt alemany ens podem comunicar sense problemes. Si és una persona d'Alemanya, no la forçaré perquè aprengui el meu dialecte i el mateix per a una persona que sap alemany però no la té com a llengua materna. Ja trobo que és prou difícil aprendre alemany com per haver de fer que també s'aprenguin els dialectes.

—Com creus que evolucionarà el teu dialecte en un futur? La gent jove el continua i el continuarà parlant?

Estic convençut que el meu dialecte es continuarà fent servir. És molt habitual parlar-lo i he notat que els immigrants també el parlen. Crec que és perquè aprenen la llengua parlant-la al carrer més que no pas a les classes d'idioma. Evidentment, al dia a dia la gent parla en dialecte i és d'aquesta manera que l'aprenen.

No tinc cap mena de dubte que el meu dialecte no morirà. Però tampoc crec que s'estengui gaire, simplement es mantindrà.

El que sí que potser passarà és que, a Viena, el dialecte passarà a un segon pla i canviarà. Sobretot perquè la majoria dels habitants de la ciutat no són nascuts allà. Per això penso que potser cada cop s'aproparà més a l'alt alemany o més aviat a altres dialectes d'Àustria. No ho tinc clar, però crec que canviarà de manera significativa, en canvi, el de la meua zona es mantindrà.

—Hi ha programes de televisió o pel·lícules en dialecte? Els acostumes a veure?

Sí, de fet, la majoria de sèries que apareixen a la televisió són en dialecte, perquè és una manera d'apropar-se a l'espectador.

Un programa de televisió molt famós, que jo mateix he vist, és *Austria's Next Topmodel*. En aquest programa parlen en dialecte. També hi ha un programa semblant a *First Dates*, però una versió austríaca, en què la gent parla diversos dialectes. A més, hi ha un canal de televisió anomenat *ServusTV* on es poden veure entrevistes i altres formats de programes que són en dialecte. Un altre exemple és el canal oficial d'Àustria que és ORF 1 i depenent del lloc on es trobin fan algunes entrevistes en dialecte.

—Diries que l'alt alemany és més “formal” o “correcte” que el dialecte?

Personalment, considero que l'alt alemany sí que és més formal que el dialecte perquè al final l'alt alemany és la llengua escrita. Sempre hem après a parlar i escriure en alt alemany i a parlar-lo en contextos formals, per això ja he nascut i he crescut amb la creença que l'alt alemany és més formal i correcte. En canvi, el dialecte me'l reservo per a contextos més informals. És una distinció que tinc molt clara i crec que tots els

austriacs també. A poc austriacs se'ls passaria pel cap fer un discurs formal en dialecte. Ara bé, és cert que hi ha polítics més aviat conservadors que parlen expressament en dialecte per buscar la simpatia del votant. Això no vol dir que qui parli dialecte sigui conservador, però en la política es veu sovint aquest joc amb l'ús del dialecte.

3.2. Traducció de la cançó: *Der letzte Kaiser*

Lletra de la cançó original:

Du bist keine Stadt,
eigentlich bist du ein Museum.
Dein Ruf er eilt dir nach und nicht voraus,
du hast die Flexibilität von einem Fließbandgerät
und manchmal hält ma das ja eigentlich kaum aus.
Aber mir geht's da so wie jedem echten Wiener,
mit den Jahren lernt man vieles zu verzeih'n.
Wenn in der U Bahn einer lauthals in sein Handy schimpft,
dann weiß ich, ja, hier bin ich daheim.

[Refrain]:

Wien, Wien nur du allein
darfst zu mir so **goschert** und **grantig** sein.
Weil du bist jedem guten Ratschlag stets erhaben
deine Arroganz ist nüchtern selten zu ertragen
und trotzdem bist du mir ein echter Freund und ich zieh' vor dir meinen Hut.
Weil du bist vollkommen out – aber du stehst dazu.
Oh Wien, der letzte Kaiser bist du.

Geht den Wienern einmal blöderweis der Treibstoff aus,
werdn's rabiat, denn ohne Wein trocknet man aus.
Dort beim Wirt'n "zum Faschiertn" brennt ein **Lamperl**, **gemma** rein,
wenn er **zusperrt simma** bö's und gehn nach Haus.
Ständig leichte Unzufriedenheit weil uns der Alltag nimmer gfreut,
wir nehmen uns die Zeit zum Raunzen.

Der Grund dafür erschließt sich nicht, weil diese Stadt doch für sich spricht,
s'ist eh so leiwand hier - komm **gemma daunzen!**

[Refrain]

Bis zu dem Tag, an dem deine **Fiaker** nimma fahr'n
und die Geig'n nimma Walzer spielen zum neichn **Joahr**,
bis dass da letzte **Wüschtle** schließt und ein Kebap **Standl** wird
und sich das **Sackerl** für dein **Gackerl** flächendeckend etabliert –
Weil ich dich kenn, weiß ich das daleb ich nimma.
Weil, des is quasi für immer.

[Refrain]

Traducció al català:

No ets una ciutat,
en realitat ets un museu.
La teva fama et persegueix, però no et precedeix
Tens la flexibilitat d'un aparell de cadena ben muntat
I de vegades, això en l'odi dels altres floreix.
Però a mi em passa com a qualsevol autèntic vienès,
Amb els anys s'aprèn a perdonar moltes coses,
Quan al metro algú insulta a crits pel mòbil,
Llavors sé que, sí, aquí soc a casa.

[tornada]:

Viena, Viena només tu
Em pots ser seductor i inoportú
Perquè sempre ets més que un bon consell
I la teva arrogància, inaguantable com un clau d'acer vell.
I tot i això, ets un amic de debò, i em trec el barret amb gust,
Perquè estàs passat de moda, però ho reconeixes, sense disgust.
Oh Viena, l'últim emperador ets tu.

Si als vienesos un dia els falta combustible,
Es posen rabiosos, perquè sense vi són incompatibles,
Allà, a la taverna, brilla una llum, entrem-hi,
I quan tanquin, marxem a casa, irascibles.
Sempre una lleugera insatisfacció perquè la rutina no ens omple,
Trobem temps per queixar-nos.
El motiu d'això no es revela, perquè aquesta ciutat parla com una novel·la,
S'hi està tan bé, vina, anem a esbargir-nos!

[tornada]

Fins el dia que els teus carruatges mai més circulin,
I els violins, per l'any nou, mai més toquin,
fins que l'última parada tanqui i en un kebab es converteixi
i la bossa per la gossa es faci arreu molt famosa,
perquè et conec i sé que això ja no ho viuré,
perquè són coses que mai oblidaré.

[tornada]

Context de la cançó:

Aquesta cançó ens parla de la ciutat de Viena: descriu com és i com són els seus habitants.

Quan vaig estar estudiant a Viena, vaig cursar una assignatura que es deia *Text und Kultur Deutsch*. En aquesta assignatura se'ns ensenyava sobretot cultura austríaca. La professora creia que era molt important conèixer el dialecte de Viena per poder submergir-nos en la seva cultura. És per això que ens va ensenyar algunes nocions bàsiques del dialecte i perquè les classes no fossin avorrides ens va posar aquesta cançó. A mi em va semblar tan interessant que vaig decidir afegir-la a aquest treball i traduir-la. De fet, la traducció està feta pensant en la rima de la cançó original, però sense perdre'n ni el significat ni l'essència.

Der letzte Kaiser està composta i cantada per Wiener Blond. Wiener Blond és un grup de música que consta de dues persones: Verena Doublier i Sebastian Radon. Fan sobretot música Groove amb lletres que sovint parlen de Viena.

La cançó dura aproximadament quatre minuts i la van publicar l'any 2015. Aquesta cançó va donar títol a un àlbum que posteriorment publicarien.

Vocabulari de la cançó:

Aquesta cançó és un clar exemple del dialecte que es parla a Viena. Veiem algunes de les característiques comentades a la part teòrica. Com per exemple: el diminutiu *-erl*, en comptes de *-chen* (Lamperl, Sackerl, Gackerl); els verbs *gemma*, *simma*, etc.

Cal destacar que hi ha vocabulari que pot resultar difícil de comprendre si no es coneix el dialecte vienès.

El primer cas és el de la paraula *Fiaker*. *Fiaker* és un mot que s'usa molt a Viena i fa referència a un carruatge. En aquest cas és un carruatge de cavalls descobert que actualment s'ha convertit en una atracció turística a la ciutat. És per això que ho mencionen a la cançó.

La segona paraula que pot ser incomprendible per al lector és *Wütschtla*. *Wütschtla* és l'abreviació de *Würstelstand*. *Würstelstand* és una parada on venen menjar ràpid. Ofereixen, sobretot, salsitxes i patates fregides. És molt típic a Alemanya, però a Àustria i, en aquest cas, a Viena són també molt famoses.

Una altra expressió que pot ser desconeguda és *das Sackerl für dein Gackerl*. Va ser un eslògan que va divulgar l'ajuntament de la ciutat perquè la gent que treia a passejar els gossos en recollís els excrements. Traduït literalment vol dir "bossa per al gos", però jo he decidit jugar amb la rima de les paraules *bossa* i *gossa*, de la mateixa manera que ho fa en alemany.

3.3. Traducció d'unes converses de WhatsApp

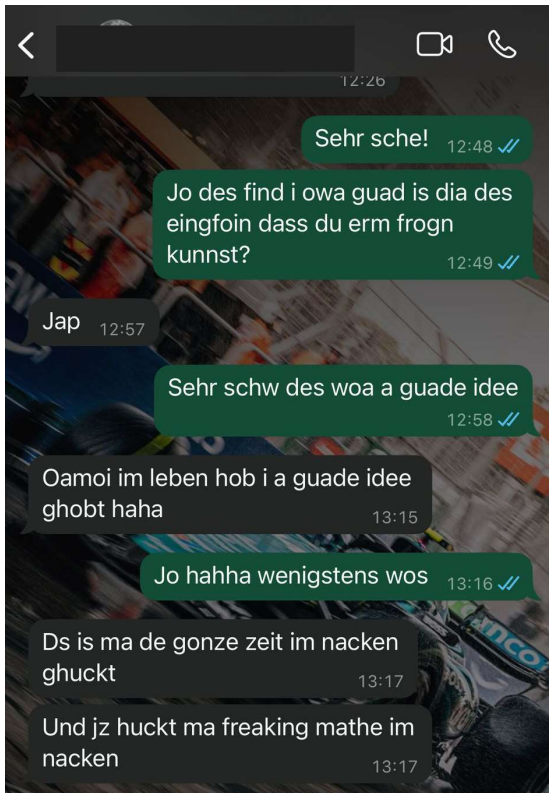

Figura 16. Captura de pantalla 1. Font: pròpia.

Traducció a l'alt alemany:

—Sehr schön! Ja, das finde ich aber gut, ist dir das eingefallen, dass du ihm fragen kannst?

—Ja.

—Sehr schön, das war eine gute Idee.

—Einmal im Leben habe ich eine gute Idee gehabt haha.

—Ja haha wenigstens was.

—Das ist mir die ganze Zeit im Nacken gesessen und jetzt sitzt mir die verdammte Mathe im Nacken.

Traducció al català:

—Molt bé! Sí, ho trobo bé, se t'ha acudit a tu que tu li puguis preguntar?

—Sí.

—Molt bé, és una bona idea.

—Un cop a la vida he tingut una bona idea haha.

—Sí haha almenys això.

—Això em preocupa des de fa temps i ara em fan patir les punyeteres mates.

Coses a destacar:

L'expressió *etwas sitzt mir im Nacken*. En l'alemany d'Alta Àustria el verb “seure” no es diu de la mateixa manera que en alt alemany, *sitzen* sinó que es diu *hucken*. Aquí podem comprovar-ho. Aquesta expressió es fa servir per dir que alguna cosa preocupa o fa patir.

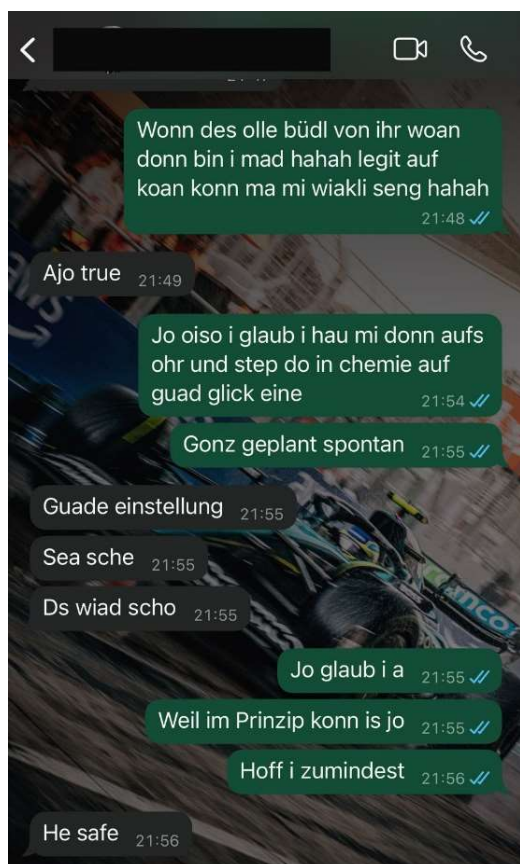

Figura 17. Captura de pantalla 2. Font: pròpia.

Traducció a l'alt alemany:

—Wenn das alle Bilder von ihr waren, dann bin ich böse hahaha, ernsthaft, auf keinen Fall kann man mich wirklich sehen haha.

—Ach so, stimmt.

—Ja, also ich glaube, ich hau mich dann aufs Ohr und gehe dann auf Glück den Chemie test. Ganz geplant spontan.

—Gute Einstellung. Sehr schön. Das wird schon.

—Ja, glaube ich auch. Weil im Prinzip kann ich es ja. Hoffe ich zumindest.

—Ich bin sicher.

Traducció al català:

—Si tot això fossin imatges d'ella, llavors estaria enfadada hahaha, de debò que de cap manera em poden veure.

—Ah, és veritat.

—Sí, o sigui jo crec que vaig a planxar l'orella i després vaig a provar sort a l'examen de química. Tot ha estat planejat de manera espontània.

—Ben fet. Molt bé. Tot anirà bé.

—Sí, jo també ho crec. Perquè, en principi, puc fer-ho o, almenys, això espero.

—N'estic segura.

Coses a destacar:

Quan en la conversa es parla de *ich haue mich aufs Ohr*, fa referència a una expressió que també existeix en català “planxar l’orella”.

Les vocals que en alt alemany s’escriuen i es diuen com una “a”, en aquest dialecte es diuen i s’escriuen com una “o”. Es pot comprovar en els exemples següents d’aquesta conversa: *donn (dann), kann (kann), jo (ja), gonz (ganz)*.

A més, l’abreviació *i a* que fan servir per dir “jo també” i que en alt alemany seria *ich auch*.

El canvi de forma d’adjectius com *gute* que es transformen en *guade* o el canvi de forma de l’adverbi *sehr* que aquí s’escriu tal com es pronuncia en alt alemany *sea*.

Com que és una conversa de noies de 22 anys i com passa sovint en els joves que parlen alemany, es fan servir molts anglicismes. En aquesta conversa, els anglicismes que hi trobem són *mad, true, legit*.

Figura 18. Captura de pantalla 3. Font: pròpia.

Traducció a l'alt alemany:

—Okay, also anscheinend gibt es zwei Fünfer auf die Spanisch Schularbeit. Wenn ich den zweiten Fünfer habe. Dann kann ich mir eh gleich vergraben gehen.

—Geh na, du hast sicher keinen Fünfer.

—Ja, mal schauen hahaha, ich bin schon gespannt.

—Hahaha ich auch.

—Morgen in Deutsch werde ich eh nichts mitkriegen, hahaha, ah es gibt ja noch Präsentationen, sehr schön.

Traducció al català:

—D'acord, doncs sembla que hi ha dos suspensos a l'examen de castellà. Si jo tinc el segon suspens, ja em puc enterrar ara mateix.

—No dona, segur que no has suspès.

—Ja, ara ho miro hahaha, estic impacient.

—Hahaha jo també.

—Demà a classe d'alemany no m'assabentaré de res, hahaha, ah, encara queden presentacions, molt bé.

Coses a destacar:

Quan es menciona *SA* fa referència a *Schularbeit* i la persona que ho va escriure volia parlar d'un examen.

Una altra expressió que és força destacable d'aquestes converses és *vergraben gehen*. Es diu per referir-se en alt alemany a *sich umbringen* que vol dir “matar-se”.

És curiós que la manera que tenen de dir “suspènre” és *fetzen*. A més, el sistema educatiu d'allà funciona diferent i les notes també. És per això que a la traducció al català, jo no he parlat de “dos cincs” com sí que es menciona al text original *zwei Fünfer* perquè per a nosaltres un cinc és aprovat, però a Àustria i d'altres països és un suspens.

Context de les converses de Whatsapp:

Les he tretes d'una amiga que vaig fer a Viena, la Magdalena. Ella és d'Alta Àustria i parla el dialecte d'allà. Li vaig demanar si em podia facilitar algunes converses informals i en dialecte i això és el que vaig rebre. L'altra persona amb qui parla és una amiga seva que també és d'Alta Àustria.

Les tres converses tenen contextos diferents.

A la primera conversa, l'amiga de la Magdalena està preocupada per dues coses: primer per una cosa que ha de preguntar a un professor i sembla que li fa certa vergonya, i, segon, per algun assumpte relacionat amb la classe de matemàtiques. La Magdalena l'intenta ajudar.

A la segona conversa, parlen de quan van anar a una obra de teatre i hi havia un fotògraf que va fer algunes fotos que no els van agradar. Després, la Magdalena treu el tema d'un examen de química per al qual creu que no ha estudiat prou, però està tan cansada que decideix anar a dormir i provar sort l'endemà. La seva amiga l'anima i li diu que ho farà bé.

A la tercera conversa, la Magdalena està preocupada perquè encara no ha rebut la nota d'un examen de castellà que va fer. A més, ha sentit rumors que hi dues persones que han suspès i això la fa amoïnar més encara. La seva amiga li diu que segur que ella ha aprovat l'examen. Finalment, la Magdalena diu que l'endemà a classe d'alemany només han d'escoltar les presentacions dels companys, però ella no estarà atenta perquè estarà pensant en la nota de l'examen de castellà.

3.4. Traducció d'un poema del sud d'Estíria

Poema original:

Jedes Dorf und jedes Tol
hot sei Mundort ghobt amol.

Mauncha wor stulz auf sei Hoamatland,
hot ma sei Herkunft an der Sproch erkaunt.

Heut wulln olle als gebildet göltn,
redn in ihra Mundoart nur nou söltn.

Frali – in an großn Vortrogssol,
spricht man nach der Schrift – jawohl!

Hörst oba den Leutn im Olltog bam Redn zua,
oda du belauscht im Gosthaus an Dischgua:

I varrot enk liabe, gescheite Leut,
es gibt Mundortausdrück a nou heut.

Warum soll ma si des Dialketes wegn Schauman?
Sei Sproch ollwal in feine Worte klauman?

Hot doch da Berlina und da Weana auch
Umgangssproch und Mundoart im Gebrauch.

Maunche moanan, die Mundoart klingart gschert,

die net mehr in unsere Zeit einighört.

Oba sogst auf englisch hu und hau,
do find neamt wos Witzigs drau.

Ob oana reich is oder net,
ob oana gescheit is oder net,

am bestn is er draun,
er red sou wia er kaun!

Konrad Maritschnik – Sulmtal, Südsteiermark

Traducció a l'alt alemany:

Jedes Dorf und jedes Tal
hat sein Mundart gehabt einmal.

Manche waren stolz auf ihr Heimatland,
hat man seine Herkunft an der Sprache erkannt.

Heute wollen alle als gebildet gelten,
sprechen in ihrer Mundart nur noch selten.

Freilich – in einem großen Vortragsaal,
spricht man nach der Schrift – jawohl!

Hörst du aber den Leuten im Alltag beim Reden zu,
oder du belauschst im Gasthaus ein Tischgespräch:

Ich verrate euch lieber, gescheite Leute,
es gibt Mundartausdrücke auch noch heute.

Warum soll man sich wegen des Dialekts schämen?
Seine Sprache immer in feine Worte zwängen?

Hat doch der Berliner und der Wiener auch
Umgangssprache und Mundart im Gebrauch.

Manche meinen, die Mundart klingt derb,
die nicht mehr in unsere Zeit gehört.

Aber du sagst auf Englisch *hu* und *hau*,
da findet niemand etwas Witziges daran.

Ob einer reich ist oder nicht,
ob einer gescheit ist oder nicht,

am besten ist er daran,
er spricht so, wie er kann!

Konrad Maritschnik – Sulmtal, Südsteiermark

Traducció al català:

Cada poble i cada civilització,
ha tingut un dialecte en qüestió.

Alguns estaven orgullosos de la seva terra,
havien reconegut l'origen per la llengua que xerra.

Avui dia tots volen semblar persones formades,
per això parlen en dialecte poques vegades.

És clar, en un gran saló de discurs,
parlen segons la norma, el seu recurs!

Però si escoltes la gent parlar cada dia,
o si els escoltes al bar, en una taula fugint de l'agonia:

Us confesso, persones assenyades,
que encara hi ha paraules dialectals usades.

Per què ens hem d'avergonyir dels dialectes?
I fem que les paraules sempre siguin perfectes?

Però, berlinesos i vienesos també és clar,
usen llengua col·loquial i dialectal per enraonar.

Hi ha qui diu que el dialecte és grosser,
que actualment ja no hi ha de ser.

Però si en anglès dius *hu* i *hau*
no fas cap gràcia i sembles un babau.

Tant si algú és ric com si no ho és,
Tant si algú és llest com si no ho és,

El millor que pot fer, sense engany,
És parlar com sap i no com un estrany.

Konrad Maritschnik – Sulmtal, Sud d'Estíria

Context del poema:

El vaig trobar en un lloc web mentre buscava informació sobre el dialecte d'Estíria. Me'l vaig llegir i em va semblar que seria bona idea afegir-lo al treball perquè el tema del poema és els dialectes. Com es pot anar veient mentre es llegeix, l'autor vol recalcar que no ens hem d'avergonyir dels dialectes, que els hem de parlar amb orgull, lliurement i sense cap impediment. També menciona que els dialectes ens arrelen a la nostra terra i això fa que no perdem la nostra essència, ni la de casa nostra.

L'autor d'aquest poema es diu Konrad Maritschnik. És un autor d'Estíria que ha escrit diverses obres parlant de la seva terra i també un diccionari del dialecte d'Estíria (*Steirisches Mundart Wörterbuch*).

Metodologia:

En el cas d'aquest poema, com que està escrit en dialecte i potser dificulta la lectura a qualsevol lector que només parli alt alemany, he decidit traduir-lo literalment a l'alt alemany. En aquesta traducció no he volgut seguir la rima, perquè en la majoria de versos es mantenia i perquè si canviava les paraules, el significat també canviaria. El que m'interessava en aquesta traducció és que quedés clar tot allò que no s'entengui en dialecte.

Pel que fa a la traducció al català, sí que he decidit fer-la seguint la rima del text original i intentant mantenir-ne també el significat. El procés no ha estat gaire difícil perquè el text original el vaig entendre força bé. Però fer que rimés sí que m'ha costat més. Igual que amb la cançó *Der letzte Kaiser*, he consultat diccionaris de sinònims i de rimes en català per poder trobar paraules que rimessin.

3.5. Reflexions sobre l'entrevista i les traduccions

Entrevista

Les preguntes que he fet al meu company Nadeem han estat pensades d'acord amb les hipòtesis que jo tenia abans de començar el treball. Creia que els dialectes estaven mal vistos, que la gent cada cop els feia servir menys i que quedaven reservats per a situacions més aviat informals. És per això que les preguntes tenen a veure amb aquests aspectes. Les respostes que em va donar el Nadeem eren majoritàriament les que m'esperava: ell fa servir el dialecte per parlar amb els seus amics, però a l'escola o quan s'adreça a algú que coneix fa servir l'alt alemany. Per tant, com jo vaig poder observar a Viena, la gent parla principalment en dialecte quan es tracta de contextos informals, i canvia a l'alt alemany quan són més aviat contextos formals.

De totes les respostes que em va donar, la que més m'ha sorprès ha sigut la resposta a la pregunta del futur dels dialectes. Jo em pensava que em diria que ell creia que els dialectes desapareixerien però sembla que està convençut que, almenys on ell va néixer, es continuaran parlant.

Traducció de la cançó *Der letzte Kaiser*

Com ja he dit anteriorment, el motiu pel qual vaig triar aquesta cançó va ser perquè una professora de la Universitat de Viena ens la va posar a classe i a mi em va fascinar. Tot i que la cançó és divertida i la lletra també, la traducció ha estat una mica difícil. Ja he mencionat que volia traduir-la sense perdre ni la rima ni el sentit de l'original, però no ha estat precisament una tasca fàcil. M'he hagut d'ajudar de diccionaris de sinònims, de diccionaris bilingües, de diccionaris de rimes i de les explicacions que conservo de la professora de Viena. No obstant això, crec que el resultat final transmet allò que buscava i que tot aquell que decideixi llegir-la podrà entendre la descripció que fa Wiener Blond de Viena. De totes maneres, sempre és més fàcil d'entendre què volen transmetre mirant el vídeo que hi ha a Youtube que acompanya la cançó i, evidentment, havent visitat la ciutat de Viena i, fins i tot, havent-hi viscut. Tot el que diuen a la cançó és cert: la ciutat és molt senyorial i té un encant inoblidable, els vienesos sovint són desagradables però t'hi acostumes, etc.

Traducció de les converses de WhatsApp

Les converses no han estat tan difícils de traduir perquè la meua amiga Magdalena m'ha pogut ajudar amb tot allò que no entenia. Tot i que abans de posar-me a traduir-les, vaig haver de demanar-li una mica de context perquè no comprenia de què estaven parlant. Pel que fa al dialecte no se m'ha fet gaire complicat perquè, com que he estat un any vivint a Viena, m'he acostumat a veure molts missatges en tota mena de dialectes. Evidentment,

hi ha coses que costen molt de deduir, sobretot algunes paraules pròpies del dialecte, però per la resta es pot arribar a entendre.

El que em crida molt l'atenció és la barreja que fan d'anglès i alemany ("Denglisch" n'hi diuen). És un fenomen molt estès entre els joves actualment, i per a aquells que no tenen l'alemany de llengua nativa és potser un comodí perquè poden dir en anglès qualsevol cosa que no sàpiguen en alemany, però no se n'hauria d'abusar. L'alemany és una llengua que té un munt de paraules pròpies per a definir les coses i crec que, si es pot, s'haurien d'evitar les paraules en anglès. Diria que un fenomen semblant passa amb el català que es parla actualment. Però, el català no es barreja amb l'anglès sinó amb el castellà. Es fan servir masses barbarismes i n'hauríem de ser conscients i evitar-los.

Traducció del poema del sud d'Estíria

Aquest poema també estava escrit en dialecte, però era prou fàcil d'entendre. De fet, només m'ha calgut buscar algunes paraules com "Dischgua" o "gschert" que desconeixia. Ara bé, la resta, si es canvien les "o" per "a", ja s'entén la major part del text.

La part que més m'ha costat ha sigut la traducció al català. Sobretot, ha estat tot un repte que els versos rimessin com ho fan a l'original. A més, com ja he dit abans, volia que el significat es mantingués i que el lector català pogués entendre el mateix que el lector austríac. Per poder traduir-ho bé, he fet servir els mateixos recursos que amb la cançó *Der letzte Kaiser*.

Personalment, trobo que és un poema molt bonic i que encaixa perfectament amb el tema que tracto en aquest treball. A més, estic d'acord amb tot el que diu i crec que tothom hauria de parlar com vulgui mentre es faci entendre.

La lectura d'aquest poema m'ha fet reflexionar més i he vist algunes semblances amb la situació actual del català. Avui dia, cada cop es parla menys en català i els dialectes van desapareixent. Al País Valencià, pocs es comuniquen en una altra llengua que no sigui el castellà i molts volen que el valencià no s'ensenyi a les escoles. Això podria ser un clar exemple del vers "Hi ha qui diu que el dialecte és grosser, que actualment ja no hi ha de ser". En algunes entrevistes, molts valencians diuen que el valencià els sembla innecessari, que no el faran servir fora de les zones on es parla, però els dialectes no tracten només d'això, hi ha tot un rerefons cultural que no s'hauria de perdre.

4. Conclusió final

Quan vaig arribar a Viena el curs passat, sabia que parlaven un dialecte, però no sabia que arreu d'Àustria cada zona tenia el seu. Això, al principi, em va sobtar molt, però també em va semblar molt interessat. És per això que em vaig començar a informar sobre el tema i vaig aprendre un munt de coses que creia que no només me les havia de quedar per mi, sinó que les havia de transmetre d'alguna manera. Per tant, no hi havia millor ocasió per compartir aquest coneixement que en un treball de fi de grau.

Al llarg d'aquest treball he pogut comprovar que els dialectes austríacs no són només una mostra de riquesa lingüística, sinó que també formen part de la cultura i la identitat de moltes persones. No són “maneres diferents de dir les coses” o “deformacions” de la llengua alemanya, sinó que són variants d'una llengua amb trets propis i història. En el cas d'Àustria, parlar un dialecte no és només una manera de comunicar-se, sinó també una forma d'expressar l'origen del parlant i de reivindicar la mateixa cultura dins d'un món germanòfon tan gran.

També he pogut veure que aquests dialectes conviuen amb l'alt alemany en una situació de diglòssia. Però que els dialectes, tot i la influència del sistema educatiu i les institucions, continuen tenint una gran vitalitat, sobretot a les zones rurals i en l'àmbit familiar. No obstant això, els dialectes pateixen canvis constants, de la mateixa manera que les llengües i això es deu sobretot a la mobilitat geogràfica i als contactes interregionals.

Tota la recerca d'informació que he fet m'ha permès conèixer millor com es classifiquen els dialectes d'Àustria, quines diferències tenen entre si, així com la situació actual de certs dialectes. A més, m'ha fet reflexionar sobre la importància que té el coneixement dels dialectes en la traducció i la interpretació, perquè en cas que ens trobéssim amb algun text escrit o algun discurs oral en dialecte, caldria pensar com traslladaríem les varietats dialectals d'una llengua a una altra sense perdre cap matís. Cal mencionar també que conèixer els dialectes ens pot ajudar en àmbits audiovisuals o literaris, en els quals el registre és sovint força important.

Tot i això, encara queda molt per investigar en aquest camp. S'haurien d'analitzar altres àmbits, com per exemple, la percepció dels joves austríacs dels dialectes, la presència dels dialectes en la música, la literatura, el cinema i les xarxes socials. També s'haurien de fer estadístiques sobre les actituds dels austríacs envers els dialectes en funció de l'edat, el gènere, la regió i la classe social.

Per concloure el treball, m'agradaria dir que ha estat una oportunitat per aprendre no només sobre els dialectes austríacs, sinó també sobre tot el que ens envolta, com la riquesa i la complexitat de la seva realitat lingüística. Espero que qui tingui l'oportunitat de llegir aquest treball pugui trobar tota la informació que buscava i que serveixi per despertar l'interès d'altres persones per la diversitat lingüística i cultural que hi ha darrere de cada dialecte. També voldria que es valorés la importància de preservar els dialectes, ja que formen part de la història i de la identitat de cada regió d'Àustria.

5. Llista de referències

Adalbert-Stifter-Institut des Landes Oberösterreich / StifterHaus. (s.d.). *Sprachatlas von Oberösterreich (SAO)*. Stifterhaus. Recuperat el 22 de febrer de 2025, de <https://www.stifterhaus.at/forschung/sprachforschung/sprachatlas>

Alemán Sencillo. (s.d.). *Diminutivo en alemán*. Recuperat el 7 de febrer de 2025, de <https://www.alemansencillo.com/diminutivo>

A.M.J. Hotel KG. (s.d.). *Stoasteirisch = Dialekt-Sprache der Südsteiermark*. Das Kappel. Recuperat el 17 de febrer de 2025, de <https://www.daskappel.at/stoasteirisch-fuer-anfaenger/>

An der schönen blauen Donau. (2021, 17 de març). wien.info; Wiener Tourismusverband. Recuperat el 22 de novembre, de <https://www.wien.info/de/lebenswertes-wien/wasser-in-wien/entspannen-an-der-wiener-donau-345184>

Artigas, L. (2025, 27 de febrer). Àustria tindrà un govern tripartit europeista sense la ultradreta. *El Punt Avui*. Recuperat el 27 de febrer de 2025, de <https://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/2512425-austria-tindra-un-govern-tripartit-europeista-sense-l-ultradreta.html>

Austria Tourism. (s.d.). *Art in Austria*. Austria.info. Recuperat el 22 de novembre de 2024, de <https://press.austria.info/us/about-austria/background-information/art-in-austria/https://press.austria.info/us/about-austria/background-information/art-in-austria/>

Austria Tourism. (s.d.). *Cafeterías vienesas y su cultura*. Austria.info. Recuperat el 22 de novembre de 2024, de <https://www.austria.info/es/inspiracion/cafeterias-vienesas-y-su-cultura/>

Baiuvarii. (s.d.). Encyclopedia.com. Recuperat el 23 de novembre de 2024, de <https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/baiuvarii>

Benito, R. (2024, setembre). *Guia per elaborar citacions bibliogràfiques en format APA 7a edició*. Biblioteca de la Universitat de Vic. Recuperat el 10 de maig de 2025, de https://repositori.uvic-ucc.cat/bitstream/handle/10854/8125/altres_a2024_guia_elaborar_citacions_4a%20ed_r_ev_cat.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Bernal, P. (2011, 10 de setembre). *Historias del Bim*. Vienadirecto.com. Recuperat el 14 de febrer, de <https://vienadirecto.com/2011/09/10/historias-del-bim/>

Bundesministerium für Inneres. (2024, 16 d'octubre). *Endgültiges Ergebnis der Nationalratswahl 2024*. Recuperat el 27 de febrer de 2025, de <https://www.bmi.gv.at/news.aspx?id=55373356344875496D76673D>

Bundesministerium für Inneres. (s.d.). *Sprachen, Kultur und Religion*. Migration.gv.at. Recuperat el 22 de novembre de 2024 de <https://www.migration.gv.at/de/leben-und-arbeiten-in-oesterreich/oesterreich-stellt-sich-vor/sprachen-kultur-und-religion/>

Bundesländer. (s.d.). Oesterreich.com. Recuperat el 9 de novembre de 2024, de <https://www.oesterreich.com/de/staat/bundeslaender>

Bühlmann, J. (2017, 15 d'abril). «Indivisibiler ac inseparabler»: l'Imperi austrohongarès, un referent? *Ab Origine Magazine*. Recuperat el 14 de desembre de 2024, de <https://aboriginemag.com/indivisibiler-ac-inseparabler-limperi-austrohongares-un-referent/>

Consorti per a la Normalització Lingüística. (s.d.). 20. *Sons en contacte*. Recuperat el 24 de febrer de 2025, de <https://www.cpnl.cat/gramatica/31/20-sons-en-contacte>

Die Salzburg-Fibel der Wohlfühlhotels in Salzburg Wals (2021, 8 de gener). Update: Das kleine Salzburger Mundart-Lexikon [entrada de blog]. Recuperat el 20 de febrer de 2025, de <https://www.salzburg-fibel.at/das-kleine-salzbürger-mundart-lexikon/>

Dorn, A. (s.d.). *Woher kommt das Wort „Baba“ und welche Bedeutung(en) hat es?* IamDiÖ. Recuperat el 5 de febrer de 2025, de <https://iam.dioe.at/frage-des-monats/woher-kommt-das-wort-baba>

Ebner, J. (2008). *Duden: Österreichisches Deutsch*. Österreich Institut. https://www.oesterreichinstitut.com/wp-content/uploads/2023/10/ebner_duden_oesterreichisches_deutsch.pdf

Enciclopèdia Catalana, S.A. (s.d.). *Alamànic*. Recuperat el 22 de novembre de 2024 de <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/alamanic>

Enciclopèdia catalana. (s.d.). *assimilació*. Recuperat el 24 de febrer de 2025, de <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/assimilacio-1>

Enciclopedia.cat. *Àustria*. (s.d.). Recuperat el 9 de novembre de 2024, de <https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/austria-0>

Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. (s.d.). *Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries*. Recuperat el 14 de desembre, de https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/altres/arxiu/cartaeur_1_.pdf

Goethe-Institut. (2024, 2 de febrer). *Dialekte Hotline: Wienerisch*. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=AmBjMEDY9Og>

Happy Coffee. (s.d.). *Wiener Melange*. Happy Coffee. Recuperat el 22 de novembre de 2024, de <https://www.happycoffee.org/blogs/kaffeespezialitaeten/wiener-melange/>

Kern, E. (2023, 25 d'octubre). *Tirol verstehen. Ein Grundkurs*. Tirol Werbung. Recuperat el 22 de novembre, de <https://www.tirol.at/blog/b-krimskrams/grundkurs-tirol-verstehen>

Kitzbüheler Alpen. (s. d.). *Wörterbuch*. <https://www.kitzbueheler-alpen.com/de/stjo/woerterbuch.html>

Kranzmayer, E. (1954). *Der niederösterreichische Dialekt*. Zobodat.at. https://www.zobodat.at/pdf/Jb-Landeskde-Niederoesterreich_31_0198-0237.pdf

ktv_tkiebl. (2010). *Stadtgebiet Statistiken - Offizielle Statistik der Stadt Wien*. Recuperat el 20 de novembre, de <https://www.wien.gv.at/statistik/lebensraum/stadtgebiet/>

Magistrat der Stadt Wien, Magistratsabteilung 23 - Wirtschaft, Arbeit und Statistik. (2024). *Wien in Zahlen 2024*. Recuperat el 9 de novembre de 2024, de <https://www.wien.gv.at/statistik/pdf/wieninzahlen-2024.pdf>

Niehaus, K., Kaiser, I., & Mauser, P. (2022). Der Konjunktiv II in Salzburger Varietäten: Grammatik, Gebrauch, soziale Faktoren. *Linguistik Online*, 114(2), 99-128. <https://doi.org/10.13092/lo.114.8398>

Offizielles Tourismusportal des Landes KÄRNTEN. (s.d.). *Beim Wort genommen: Kärntnerisch*. Recuperat el 19 de febrer de 2025, de <https://www.kaernten.at/content/beim-wort-genommen/mundart/>

Orquestra Filharmonia. (s.d.). *Mozart y su innovación musical: influencias y obras más importantes*. Orquestra Filharmonia. Recuperat el 22 de novembre de 2024, de <https://www.orquestafilharmonia.com/musica-clasica/mozart-y-su-innovacion-musical-influencias-y-obras-mas-importantes/>

Österreich - Längste Flüsse. (s.d.). Statista. Recuperat el 9 de novembre de 2024, de <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/297637/umfrage/laengste-fluesse-in-oesterreich/>

Österreichischer Bundesverlag Schulbuch GmbH & Co. KG (s.d.). *ur*. Oewb.at. Recuperat el 5 de febrer de 2025, de https://www.oewb.at/oebv/oewb/start.xav#_oewb_%2F%2F*%5B%40attr_id%3D%2757ae2ec4-929f-408d-9406-8244e63c1eeb%27%5D_1739188146097

Pacher, D. (s.d.). *Der steirische Dialekt*. Woutl.at. Recuperat el 17 de febrer, de <https://www.woutl.at/der-steirische-dialekt/>

Parlament Österreich. (2024, 4 d'octubre). *Wahl 2024: Das Endergebnis steht fest*. Recuperat el 27 de febrer de 2025, de <https://www.parlament.gv.at/aktuelles/news/in-einfacher-sprache/Wahl-2024-Das-Endergebnis-steht-fest>

Parlament Österreich. (2024, 27 de juny). *Jetzt fix: Nationalratswahl am 29. September*. Recuperat el 27 de febrer de 2025, de https://www.parlament.gv.at/aktuelles/pk/jahr_2024/pk0744

Parzer, S. (2022, 26 de juliol). *Mundart-Wörterbuch für den Oberösterreich-Urlaub* [entrada de blog]. Wordpress. Recuperat el 16 de febrer de 2025, de

<https://blog.falkensteiner.com/stories/mundart-woerterbuch-fuer-den-oberoesterreich-urlaub/>

Población y tasas de crecimiento de Austria. (s.d.). apellidos.de. Recuperat el 9 de novembre de 2024, de <https://países.org/austria/poblacion-tasas-crecimiento>

Redacció d'oesterreich.gv.at i USP.gv.at. (2024). *Amtssprache*. Recuperat el 22 de novembre, de <https://www.oesterreich.gv.at/lexicon/A/amtssprache.html>

Russwurm, R. (2008, 29 de juliol). *Bussi , das, -s, -[s]*. Oesterreichisch.net. Recuperat el 5 de febrer de 2025, de <https://www.oesterreichisch.net/wort/6004/bussi>

Salzburger Nachrichten Medien GmbH & Co. KG. (2024, 29 de novembre). *Salzburger Dialekte*. Salzburg Wiki. Recuperat el 22 de febrer de 2025, de https://www.sn.at/wiki/Salzburger_Dialekte

Scheiber, M. , Hutter M. (2024, 31 d'octubre). *Am wenigsten Arbeitslose in Salzburg - Land Salzburg*. Salzburg.gv.at. Recuperat el 22 de novembre de 2024, de <https://www.salzburg.gv.at/magazin/Seiten/Stabiler-Arbeitsmarkt.aspx>

Schranz, E. (2011, 15 de novembre). *Die Mundart in Burgenland*. Austria Forum. Recuperat el 15 de febrer de 2025, de https://austria-forum.org/af/Heimatlexikon/Hianzische_Mundart/Mundart_im_Burgenland

Schuster, E. (2021, 20 d'agost). *Wienerisch was heißt?* Alleantworten.de. Recuperat el 5 de febrer de 2025, de <https://alleantworten.de/wienerisch-was-heisst>

Secret Vienna. (s.d.). *Wiener Blond – Entrevista*. Recuperat el 4 de maig de 2025, de <https://secretvienna.org/es/wiener-blond-entrevista/>

Stadt Wien. (s.d.). *Wörterbuch der Wiener Alltagssprache*. Recuperat el 7 de febrer de 2025, de https://sprachen.wien.gv.at/worterbuch/?from_language=18&to_language=12&select_category=0&filter_form_sent=1

Statistik Austria. (2023) *Österreichische Zentralen Statistikdaten: Österreich 2023/24* [PDF]. https://www.statistik.at/fileadmin/user_upload/OZDF-DE-23-24.pdf

Top-Standort Oberösterreich. (s.d.). Land Oberösterreich. Recuperat el 12 de novembre de 2024, de <https://www.land-oberoesterreich.gv.at/204144.htm>

Tourismus im Burgenland. (s.d.). Land Burgenland. Recuperat el 19 de novembre, de <https://www.burgenland.at/themen/tourismus/>

Turuslki, A. S. (2024) *Bevölkerung von Österreich bis 2024*. Statista. Recuperat el 9 de novembre de 2024, de <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/19292/umfrage/gesamtbevoelkerung-in-oesterreich/>

Universitat Oberta de Catalunya. (s.d.). *Estil APA. Biblioteca UOC*. Recuperat el 22 de novembre de 2024, de <https://biblioteca.uoc.edu:8080/ca/plana/Estil-APA/>

UnserTirol24.(2024, 15 de març). *Die Tiroler und das „Tschüss“*. Recuperat el 22 de febrer de 2025, de <https://www.unsertirol24.com/2024/03/15/die-tiroler-und-das-tschuess/>

Veny, J. , Massanell M. (2012). *Dialectologia catalana*. FUOC. https://labs.ioc.cat/dages/nsl/repositori/introducci%C3%B3_dialectologia_catalana.pdf

Verein Quagala. (s.d.). *Region Burgenland*. Mundart Burgenland. Recuperat el 14 de febrer de 2025, de <https://mundart-burgenland.at/region-burgenland.html>

Verein Quagala. (s.d.). *Wörterbuch der burgenländischen Mundart*. Mundart Burgenland. Recuperat el 14 de febrer de 2025, de <https://mundart-burgenland.at/woerterbuch.php?lang=deutsch&char=a&seite=4>

Organización de las Ciudades del Patrimonio Mundial. (2022, 8 diciembre). *Viena, Austria*. Recuperat el 9 de novembre de 2024, de <https://www.ovpm.org/es/ciudad/viena-austria/>

Vorarlberg Tourismus. (2019, juliol). *Sprachgenie. So klingt Vorarlbergisch- Ein Leitfaden zum besseren Verständnis*. <file:///C:/Users/MariaTrensBoixader/Downloads/sprachgenie-vorarlberg-2019-de-web.pdf>

ZDF heute. (2025, 10 de gener). Tausende protestieren gegen Rechtsruck. ZDF. Recuperat el 25 de febrer de 2025, de <https://www.zdf.de/nachrichten/politik/ausland/oesterreich-fpoe-proteste-gegen-rechts-100.html>